

BLAHOŽELANIE PRIMÁTORA

Vám, všetkým matkám, matkám, ktoré ste precítili plnosť tohto slova vo všetkých jeho obmenách, prajem z úprimného srdca zdravie, šťastie a plné náručie prekrásnych kvetov lásky od Vašich detí.

Ján Rubis

M A M A

Keď si dieťaťom, kráča pred tebou,
aby ti bola príkladom a ukázala cestu.
Keď si tínedžerom, kráča za tebou
a je tam, ak ju potrebuješ.
Keď si dospelý, kráča popri tebe,
aby ste ako dvaja priatelia mali radosť zo života.

SRDCE MATKY

Prečo matky plačú? Prečo sa im rosia oči? Čo ich tak bolí, že duša roní slzy? Vlastné chyby, vlastná bolesť, nedostatok alebo hlad? Sotva. Matka toto všetko vydrží. To predsa hravo zvládne. Matkine slzy majú iné dôvody. To láska k deťom ich núti plakať. Iba pre to jedno srdce matky kvili, iba deti ju zrania tak, že nevládze ďalej, iba svoje deti, dar svojho Boha ľúbi viac ako všetko ostatné. Deti sú jej životom, jej láskou, a tak ich bolesť bolí najviac.

Matka v živote všetko zvládne, prinesie najvyššiu obeť, všetko vydrží, len bolesť detí ju prinúti kľaknúť na zem, prosiť za ne u nášho Stvoriteľa o milosť pre ne. A vydrží dlho, veľmi dlho, kým sa Otec nezmiluje, nie nad deťmi, nad ňou. Pozná človeka, to on stvoril srdce matky práve také.

Srdce matky pulzuje súzvučne so životom detí. To ony ho držia nad hladinou života, to ony ho majú vo svojich rukách. Dávajú naň pozor? Spomeňme si na srdcia našich matiek. Aj ony nám ich zverili do rúk, bezbranné tam čakali na náš úsmev, pohladenie. Robili sme to? Milovali sme srdce vlastných matiek takou láskou, akú si zaslúžili? Asi nie. A naše matky? Kedy nám to vyčítali? Kedy sa o tom zmienili? Nikdy. Lebo také je srdce matkino. Tvrdé, ak bojuje za deti, boľavé, ak sa im nedarí, a odolné, ak na ňu deti zabudnú. Pamätajme, údel našich matiek raz bude aj našim.

Anna Mitaľová

RODINA JE STÁLE NENAHRADITEĽNÁ

Máj je skutočne lásky čas. Keď vidíme, ako všetko kvitne, akosi nám „mäkne srdce“. Ale láska nie je iba obyčajná fráza. A má veľa podôb. Milujeme svoje deti, manžela, rodičov, svojich priateľov, známych. Lebo nikto z ľudí nie je šťastný sám. Každý z nás niekoho potrebuje. Potrebuje cítiť, že je dôležitý, že je na svete niekto, komu na ňom záleží. Keď je dieťa malé, nachádza istotu v matkinom náručí. Postupne rastie. No neustále potrebuje mať istotu, pocit bezpečia. Rodičia často pripomínajú svojim deťom, že nech urobia čokoľvek, oni sú tu vždy len pre nich. V tomto duchu ich aj vychovávajú. Rodina je miestom, kde dieťa

môže kedykoľvek nájsť podporu, bezpečie, pochopenie. Dostatočne pevná rodina dokáže zvládnuť akýkoľvek problém. Aj keď navonok náš súčasný svet vyvoláva dojem prosperity, suverenity, predsa už kompetentní priznávajú, že moderná kultúra, naša moderná spoločnosť je vážne ohrozená. A inak to nie je ani s tradičným ponímaním rodiny. U ľudí klesá dôvera v rodinu, založenú na manželstve, upadá nádej na lepšiu budúcnosť. Denne sa zatvárajú tri školy pre nedostatok detí. Priemerný vek rodičiek sa posunul na 30 rokov. V EÚ sa rozpadá každé druhé manželstvo. „/Dokument – Kríza rodín v Európe“/

Moja predošlá práca si vyžadovala neustály kontakt s rodinou mojich žiakov najmä z jednoduchého dôvodu, a to zabezpečiť dochádzku do školy, jednoducho „dostať“ dieťa do školy. Preto časté návštevy v rodinách rómskych žiakov boli nielen nutnosťou, ale vtedy aj povinnosťou. Dnes možno majú učitelia na takúto spoluprácu celkom iné dôvody a sú to viac výchovné problémy, a nielen u žiakov rómskych. Navštívila som teda všetky niekdajšie obydlia, a nie raz. Ale to je už minulosťou. Chatrčí niet a naše dnešné rómske rodiny žijú na slušnej až veľmi slušnej úrovni. Z viacerých pozvaní na návštevu sa konečne jedna zrealizovala. Rodina s tromi deťmi býva v staršej bytovke. Byt je priestorovo účelne zrekonštruovaný, prakticky a moderne vybavený, vzdušný, s potrebnou výbavou kuchyne a ďalších priestorov. Domáca p. Danko úprimne priznala – „neverila som, že prídete.“ Naše dobre vzťahy pretrvávajú ešte zo školy, rovnako s ich rodičmi. Najväčší priestor v obývačke zaberá sedacia súprava a tá je podľa domácich najmä v nedeľu plne obsadená najmä príbuznými a debatou, ktorá sa netýka ich aktivít – podnikajú v malom, radia sa, poradia si, plánujú a ako sa vyjadrili, posúvajú sa dopredu, nie ľahko, neustále zápasia s existenciou, raz úspešnejšie, inokedy menej. Prekvapila ma ich zorientovanosť, prehľad, informovanosť aj odhodlanie.

Domov, to sú hlavne ľudia, ktorí v ňom žijú, ich vzťahy zabezpečujúce ten spomínaný pocit istoty a bezpečia. A ten v tejto rodine určite je.

M. Gazdičová

Z ROKOVANIA MESTSKÉHO ZASTUPITEĽSTVA

21. apríla sa zišli poslanci na 9. zasadnutie Mestského zastupiteľstva v Giraltovcach, ktoré v zmysle zákona o obecnom zriadení zvolal primátor mesta p. Ján Rubis.

Program bol bohatý a trval do 19,00 hod. Účasť na zasadnutí bola skoro stopercentná. Ospravedlnil sa poslanec Ing. Dušan Verčimak. Po procedurálnych otázkach, kontrole uznesení, ktoré boli splnené až na uznesenie 93/05, Register zmlúv, ktoré sa prekladá na júl 2008. Ďalej mal p. Macák pripomienku k programu, aby sa prejednávala aj správa o previerke na poliklinike. Táto správa bola poslancom p. kontrolórky mesta písomne ponúknutá a o jej vydanie požiadali iba traja poslanci. Nakoniec táto problematika bude riešená na mimoriadnom zastupiteľstve.

Ďalším bodom programu bola Správa o hospodárení mesta za rok 2007, ktorú predkladala Ing. Kurčová. Mesto Giraltovece na rok 2007 malo vyrovnaný rozpočet v príjmovej a výdavkovej časti v celkovej výške 93 112 tis. Sk. Úpravami rozpočtu počas roka, ktorých bolo 5, bol schválený vo výške 112 400 tis. Sk. Príjmy bežného rozpočtu predstavovali daňové a nedaňové príjmy. Ostatné príjmy boli tvorené dotáciami na činnosť preneseného výkonu štátnej správy. Daňové príjmy tvorili najvýznamnejšiu a najstabilnejšiu časť rozpočtu, v hodnote cca 46 mil. Sk, čo je 82,03 % z rozpočtovej čiastky. Ďalej poplatky za TKO, plnenie bolo vo výške 2 312 tis. Sk, čo bolo 110 %. Daň za psa – plnenie 110 tis. Sk, čo je 122,22 %

Príjmy z vlastníctva majetku činili 8 607 tis. Sk, čo je 105,69 %.

Príjmy kapitálového rozpočtu predstavovali 19 580 tis. Sk /99,85 %/. Významným kapitálovým príjmom bol príjem z predaja pozemkov vo výške 737 tis. Sk.

Výdavky bežného rozpočtu boli vo výške 81 545 tis. Sk a skutočné čerpanie výdavkov bolo 78 431 tis. Sk, čo je plnenie na 96,18 %.

Energia, voda a telekomunikácie – skutočnosť čerpania 793 tis. Sk /66,08 %/.

Kapitálové výdavky boli rozpočtované vo výške 29 085 tis., skutočne čerpané 26 592 tis. Sk, čo je 91,43%.

Výsledok hospodárenia bežného roka 2007 je +5 525 201,11 Sk.

Odborné stanovisko k schvaľovanému záverečnému účtu prezentovala aj kontrolórka mesta Ing. Pachová a audítor p. Lažo, ktorí doporučili schváliť záverečný účet bez výhrad.

Všetci prítomní poslanci s týmto záverečným účtom súhlasili a schválili ho.

Po tomto bode nasledovalo schválenie odmeny p. primátora a hlavnej kontrolórky. V úvode tohto schvaľovania vystúpil p. primátor, ktorý v krátkosti zhodnotil svoju prácu a činnosť za posledné obdobie. Nakoniec poslanci schválili primátorovi odmenu 200 000,- Sk a pani kontrolórke 40 000,- Sk.

Ďalším bodom rokovania bola Správa o hospodárení MsPS Giraltovece, ktorú predkladal konateľ spoločnosti Ing. Ján Magdoško s kladným výsledkom 159 553 – tisíc Sk.

Správa z riadnej inventarizácie majetku a záväzkov mesta za rok 2007, ktorú predkladal Ing. Filo, bola preložená na mimoriadne zastupiteľstvo. Tiež materiál Zásady hospodárenia a nakladania s majetkom mesta Giraltovece boli odročené na prepracovanie.

MsZ schválilo organizačnú štruktúru mesta bez pripomienok s počtom pracovníkov 33, do ktorej patria členovia Mestskej polície a POP.

Mesto vo svojom rozpočte má naplánované finančné prostriedky pre spoločenské organizácie a právne subjekty, ktoré finančná komisia na základe podaných žiadostí prejednála a MsZ schválilo, bolo ich 14 v hodnote 1 mil. 440 tisíc Sk.

Ďalšie materiály, ktoré boli v programe rokovania: Odpredaj nehnuteľnosti vedenej na LV č. 821 na Budovateľskej ul. pre firmu Milan Kočí – MIKO a predaj bytu na Dukelskej ulici za 250 tisíc p. Jurečkovej a Palšovej bol odprezentovaný, ale jeho schválenie sa odročilo na mimoriadne zastupiteľstvo.

Po odprezentovaní a schválení Návrhu na uznesenie pán primátor poďakoval prítomným za účasť a mestské zastupiteľstvo ukončil.

Alena Kmecová

OSLOVILI SME ...

V apríli zasadala finančná komisia, ktorá schvaľovala projekty predložené občanmi mesta. Ktoré aktivity pripravujú Giraltovcania a akou sumou im mesto prispeje na ich realizáciu?

Mesto Giraltovece má schválené všeobecne záväzne nariadenie o dotáciách. V rozpočte je na to vyčlenená samostatná kapitola. V tomto roku sa po prvýkrát rozdeľovali dotácie podľa tohto nariadenia. Finančná komisia rozhodla o žiadostiach do výšky 30. 000,- Sk. Žiadosti nad túto sumu schvaľuje mestské zastupiteľstvo. Podľa tohto nariadenia sa poskytujú dotácie len pre právnické subjekty, a nie pre individuálnych občanov mesta. Komisia posudzovala spolu 17 žiadostí. Z toho 3 žiadosti posunula na rozhodnutie mestskému zastupiteľstvu, 2 žiadosti nespĺňali podmienky nášho VZN a 12 žiadostiam sme vyhoveľi. Nie v každom prípade boli poskytnuté finančné prostriedky v plnom rozsahu. Ku každej žiadosti musel byť priložený aj rozpočet na príslušnú akciu. Niektoré rozpočty akcií boli v porovnaní s inými akciami menej efektívne, a tak neboli podporené v plnej výške.

Ak prejdú aj návrhy zaslané do mestského zastupiteľstva, tak mesto na tieto dotácie prerozdeli 1.325.010,- Sk. Najviac ide na šport – futbal, volejbal, ale aj rekreačný šport, ďalej sú to kultúrne aktivity, výstavy, práca s mládežou, dôchodcami a pod.

Snažili sme sa podporiť najmä naše mestské organizácie, kde pracujú naši spoluobčania. Výlučne išlo o dobrovoľnícke aktivity a mesto im prispelo na materiálové náklady na akcie, dopravu na podujatia a pod. Nepodporovali sme náklady na odmeny, resp. mzdy, okrem športových klubov. Všetky aktivity musia byť zrealizované v tomto roku a zúčtované na finančnom oddelení MsÚ do konca decembra 2008.

Pri schvaľovaní podmienok udeľovania dotácií boli tvrdé diskusie o termíne uzávierky. Tesnou väčšinou bol schválený termín 15. marec. Môj návrh bol až jesenný termín. Teraz sme vlastne pre rok 2008 uzavreli možnosť podávať žiadosti o dotácie a na projekty v ostatných mesiacoch roka sa už neujde.

Ing. Dušan Verčimák

Mestská polícia informuje

V priebehu mesiaca apríla oslovili náčelníka MsP viacerí rodičia žiakov, ktorých deti navštevujú základnú školu na ulici Budovateľskej s tým, že v minulom roku hliadky MsP boli v ranných hodinách na prechode pre chodcov počas príchodu žiakov na vyučovanie s otázkou - Prečo to nie je tak aj v tomto školskom roku 2008 ?

Z dôvodu rekonštrukcie štátnej cesty I / 73 v úseku od mosta cez Radomku na Ulici kpt. Nálepku až pod Krupov sad smerom ku mestskej časti Francovce je v súčasnosti v úseku od autobusovej stanice až po zákrutu vedľa objektu bývalého PNZ riadená premávka svetelnou signalizáciou. Preto dochádza často k takej hustej premávke v centre mesta, že jej samotné zastavenie pre prechod pre chodcov podľa požiadavky by mohlo spôsobiť zápchu, a tým by sa znemožnil v prípade krajnej núdze presun vozidiel prvej pomoci či hasičskej záchranej služby.

1. Dňa 4.apríla 2008 bolo na MsP oznámené poškodenie veci, a to osobného motorového vozidla na Dukelskej ulici v Giraltovciach, pričom majiteľovi poškodením laku a odcudzením loga z vozidla vznikla škoda vo výške cca 4.000,- Sk. Prípad je v štádiu šetrenia.
2. V mesiaci apríl 2008 MsP vo zvýšenej miere používala technický prostriedok na zabránenie odjazdu motorového vozidla („papuča“) v mieste vjazdu na parkovisko za bývalý obchodný dom Jednota z dôvodu, že dohovárane na mieste nebolo doposiaľ dostačujúce a protiprávnemu konaniu zo strany vodičov nie je možné zabrániť inak. Konanie vodiča sa postihuje na mieste blokovou pokutou, v prípade insolventnosti je možné vystaviť blok na pokutu nezaplatenú na mieste alebo vec oznámiť na prejednanie na príslušný dopravný inšpektorát.

Juraj Šima
náčelník MsP

V I E T E, Ž E ...

- Som rada, že májové postrehy môžem začať viacerými pozitívnymi postrehmi. Veď napokon, máj by mal byť naším spojencom práve v rozdávaní kladnej energie dobrého

slova. Viacerí občania, moji dobrí známi alebo len náhodní spolubesedníci, sa pochvalne vyjadrujú o prístupe zamestnancov Slovenskej sporiteľne ku zákazníkom. Chcem sa pridať k ich konštatovaniu aj vlastnou skúsenosťou, a to opakovanou. Milý úsmev, vlúdne slovo, ochotná rada či praktická pomoc v situácii, keď si so zložitejšími operáciami bankomatu sami nevieme poradiť – to všetko patrí k ich dennej „výbave“. Možno si poviete, že by to malo byť samozrejmé, vieme však, že to až také úplne samozrejmé všade nie je. Vďaka za všetkých, ktorí sa radi k môjmu poďakovaniu pridali.

- Slová uznania chcem adresovať aj pani pokladníčke v predajni CBA, ktorú poznáme pod zaužívaným menom „U Bakal'arovej“. Nemenované známe oceňujú dobré rady, praktickú pomoc pri nákupe, upozornenie na dobrý tovar či výhodnejšiu cenu. Aj tu sa mi žiada skonštatovať, že úsmev / nie strojený, lež úprimný/ nám môže spríjemniť celý deň, pridá nám kúsok pozitívnej energie a my možno práve vďaka stretnutiu s dobrotou budeme mať silu prekonať svoje handicap.
- A keď už chváliť, tak dôsledne. Pri jednej z jarných prechádzok mestom uprostred apríla som stretla na pracovnej vychádzke pána primátora. Obzeral si mesto, zvláštnu pozornosť venoval jeho zeleným plochám a prostredníctvom mobilu priamo na tvári miesta vydával príslušné príkazy ľuďom zodpovedným za úseky, ktoré sa mu veľmi nepozdávali. Nuž, dobrý gazda, povedala som si.
- Mimochodom, všimli ste si, ako záhony sirôtok skrášlili naše mesto?
- Do krásy sa vystrojila predajňa rozličného tovaru LUCIA. Svojimi farbami akoby chcela prilákať jar do nášho mesta. Z nenápadnej predajne provízórneho výzoru sa akoby šibnutím čarovného prútika premenila na dôstojnú predajňu, ktorá doplní rad zrekonštruovaných budov v centre mesta a pridá mu svojou mierou na kráse. Zvlášť je potrebné upozorniť na rýchlosť, ktorou sa celá akcia opravy zrealizovala. Majitelia oceňujú prácu a zodpovedný prístup poľskej firmy, ktorá rekonštrukciu uskutočnila.
- 12. apríla sme zažili už druhú búrku tejto jari. Asi si budeme musieť zvykať, že príroda si vytvára nové pravidlá správania. Celé sobotňajšie popoludnie sa oblohou prehánali hrozivé tmavé mraky, hrmelo a trocha nás aj postrašil dážď. Ten popadal intenzívnejšie v noci. Zato v okolitých mestách a dedinách bol lejak výdatnejší, čo pocítila Radomka i Topľa. V nedeľu sme mohli skonštatovať, že ich hladiny prudko stúpili, a to prvý raz tejto jari.
- V sobotu 12. apríla sme sa mohli zúčastniť výpredaja tovaru v obľúbenej giraltovskej predajni BALA. Dočasné zníženie tovaru o 15% malo za cieľ vyprázdniť prirodzeným spôsobom priestory BALY a uvoľniť ich robotníkom, ktorí im v priebehu cca 6 týždňov chcú dať novú, modernejšiu podobu. Všetci sa určite tešíme na jej znovuo tvorenie i na to, že sa v našom meste opäť zmodernizuje jedna z jeho častí.
- 9. apríla sa občanom mesta predstavili členovia tanečného odboru našej základnej umeleckej školy v Giraltovciach. Pod vedením p. Evky Študyovej a Mgr. Miriam Eliašovej predviedli svoje tanečné umenie členovia jednotlivých skupín v 21 pestrých obmenách. Tlieskali im rodičia žiakov i široká verejnosť. 3 dni predtým sa jednej z tanečných skupín podarilo obsadiť prvé miesto na okresnej súťaži vo Svidníku. Porotu presvedčili svojim moderným rytmickým tancom.
- Veľké oslavy 35. jubilea Topľanu sa uskutočnili 5. apríla vo veľkej sále DK za účasti mnohých vzácných hostí. Súbor svoje pôsobivé vystúpenie zopakoval o týždeň 12. apríla pre širokú verejnosť. Že je náš súbor populárny aj mimo mesta, o tom svedčí bohatá účasť nielen Giraltovčanov, ale aj mnohých divákov z okolitých obcí a miest. Všetkých nás určite potešilo vystúpenie nášho Topľanu v relácii Kapura, ktorá sa vysiela pravidelne v sobotu napoludnie a repríza v nedeľu ráno na STV 2. Naši topľanci predviedli celému Slovensku krásu našich šarišských melódií i strhujúci

rytmus našich tancov. Okrem toho krátko predstavili aj náš kultúrny dom, pohľad na centrum mesta a prírodné zábery pri Topli. Držme im palce, buďme tí správni lokálpatrioti a posielajme SMS-ky.

- Excelentné vystúpenie. Takto charakterizoval p. Kimák-Fejko hudobno-slovné pásmo, s ktorým tentokrát vystúpili naši gymnazisti pod vedením pp.Val'ovskej, Pivovarníkovej a Meščanovej v Kultúrnom dome v Poprade na PAMATNOM VEČERE obetí prvého židovského transportu do Auschwitzu. Spolu s našimi študentmi vystúpil na podujatí, nad ktorým prevzal záštitu predseda vlády R. Fico, aj Popradský detský zbor ZUŠ.
- Je tu jar, nesmelo sa nám otepľuje, a ja si v tejto súvislosti opäť uvedomujem potrebu lavičiek na rôznych miestach nášho mesta. Predovšetkým sa však prihovám za knižnicu, kde by si deti, mládež i tí starší mohli posedieť v príjemnom prostredí pri čítaní novín či časopisov. Krásny výhľad na mesto je aj v priestore pri pomníčku obetiam 1. svetovej vojny na kopci pod kostolom. Prihovám sa za pár lavičiek aj tam. Lavičky by sa, mimochodom, zišli aj v priestore za MsÚ pre tých, ktorí si robia fajčiarske prestávky.
- Účasť členov komisií na zasadnutiach je veľmi nepravidelná. Konštatujú to členovia, ktorí svoju účasť na nich pokladajú za svoju samozrejmú povinnosť, veď ich členstvo v pracovných komisiách je dobrovoľné a vzniklo na základe návrhov jednotlivých politických strán. Kedysi platilo, že pri trojnásobnej opakovanej neúčasti na zasadnutiach bolo členstvo jednotlivca zrušené, veď činnosť komisií s 2-3 prítomnými je značne znefunkčnená.
- Ak si všimneme, ako sa mesto prudkým tempom mení k lepšiemu, musí nás mrziť výzor svahu za mestským úradom. Opäť pripomínam / spolu s ďalšími občanmi podobného názoru/, že by to ani nechcelo veľa práce, a priestor by sa mohol zmeniť na pôvabný mini- lesopark s lavičkami na posedenie. Stačilo by vysekať kríčky, upraviť svah do niekoľkých rovných plôch, osadiť tam lavičky. Stromy /až na niekoľko, ktoré by prekážali vyrovnaniu/ ponechať, jednotlivé „poschodia“ preklenúť drevenými schodíkmi, aby sa zachoval prírodný ráz tohto prostredia. Bol by to vhodný priestor aj na umiestnenie prípadných drevených plastík či iných umeleckých výtvorov rešpektujúcich charakter lesoparku. Verím, spolu s ďalšími občanmi, že sa prikročí aj k úprave tohto miesta v samotnom centre.
- Aj vy ste si všimli novovymaľovaný komín CVCČ? Dod'aleka dáva na známosť, že symbolom práce s deťmi sa pre pracovníkov centra stalo slniečko. Rozbehli sa aj práce na golfovom ihrisku. Teraz je len na nás, aby sme neказili to, do čoho iní investujú svoj čas, peniaze a predovšetkým nadšenie. Mali by sme sa, naopak, tešiť z vecí, ktoré môžu slúžiť všetkým a dávať nášmu prostrediu punc kultúrneho mesta.
- Výtvarné práce detí zo Špeciálnej ZŠ v Giraltovciach putovali v apríli spolu s prácami detí z Poľska a Ukrajiny do Izraela, kde budú vystavené na podobnej výstave, ako bola májová výstava 2007 v ŠZŠ. O realizáciu tejto akcie sa na pôde Izraela postará p. Táňa Sterson, ktorá nás navštívila v decembri.
- Opäť pripomíname blížiac sa Dni kultúry a športu zdravotne postihnutých detí, ktoré sa uskutočnia v našom meste na prelome mája a júna. Na pôde nášho mesta by sme od 30.mája do 1.júna mali hostiť deti z Maďarska, Ukrajiny, Poľska, Česka, ba aj z ďalekého Izraela. Záštitu nad celým podujatím prevzala manželka prezidenta SR p. Silvia Gašparovičová, ktorá prisľúbila svoju účasť na podujatí. Spolu s ňou budeme mať vzácnu príležitosť privítať u nás veľvyslancov Izraela, Poľska a Ukrajiny i zástupcov veľvyslanectiev Česka a Maďarska. Program bude uvádzať známa moderátorka Alena Heribanová.

- V súvislosti s týmto podujatím mesto vydáva nové Dejiny v knižnej forme. Budú mať formu monografie o Giraltovciach, v 100-stranovej publikácii sa dočítate o dejinách i súčasnosti Giraltovcov, odprezentujú sa v nej aj družobné mestá a organizátori podujatia SZŠ, DSS, a CVČ.
- Lavičková story mala svoje pokračovanie na aprílovom zasadnutí MsZ. Na opakovanú žiadosť poslankyne M. Digoňovej mesto sľúbilo najneskôr v máji zrealizovať vybudovanie chodníčka od lavičky z betónových dlaždíc.
- Už druhýkrát poslanci MsZ prejednávali predaj bývalej stolárskej dielne na Budovateľskej ulici. Jej stav je kritický, a tak súrne potrebuje nového majiteľa. Mesto chce predať túto budovu, je aj vážny záujemca, ktorý tam chce zriadiť športovo-relaxačné centrum. Chýbajú však Záväzné predpisy o predaji nehnuteľností na území mesta, a to také, ktoré by umožňovali nepoškodzovať domácich podnikateľov. Tí často v tvrdom konkurenčnom finančnom zápole konkurzov nemajú šancu prekonať solventnejších súperov z cudzieho prostredia. Na predložených predpisoch sa však poslanci nedokázali dohodnúť, a tak to odložili na mimoriadne stretnutie MsZ.
- Mesto začína s výstavbou ďalšieho 11-bytového domu. Bude mať 6 trojizbových /72m²/, 2 dvojizbové /60m²/ a 3 jednoizbové /46m²/ byty. Celková hodnota bloku stúpila na vyše 17 mil., trojizbový byt bude mať hodnotu 1,824 mil. Sk, dvojizbový 1,635 mil. Sk, jednoizbový 1,051 mil. Sk. Dotácia z fondu rozvoja bývania / 20% nákladov/ by mala byť 3,409 mil. Sk, úver je možné čerpať do výšky 12,626 mil. Sk, a tak mestskí poslanci schválili, aby mesto prispelo vlastnými finančnými nákladmi 904 295.-Sk. Táto suma bude zahrnutá do mesačných splátok budúcich nájomcov. Pri 3- izbových bytoch sa predpokladá mesačná splátka 4 700.-Sk nájomného.

Alžbeta Škurlová

Do základných škôl v SR zapísali rodičia takmer 54-tisíc detí

Celkovo 53 791 detí zaevidovali v tomto roku základné školy počas zápisov. Oproti minulému roku je to pokles o približne 2 500 budúcich prvákov. Vyše 4 600 deťom bolo navrhnuté odloženie začiatku povinnej školskej dochádzky. Základné školy by celkovo mali v prvom ročníku otvoriť 2 626 samostatných a 722 spojených tried.

Na zápis priviedli rodičia o 2-tisíc viac chlapcov než dievčat. Najviac detí bolo zapísaných už tradične v Prešovskom (9 543) a Košickom kraji (8 094), najmenej v Trnavskom kraji (5 083). Väčšina budúcich prváčikov navštevuje materské školy, z celkového počtu zapísaných detí bolo takmer 91 % zaškolených v MŠ.

Údaje spracoval Ústav informácií a prognóz školstva z podkladov jednotlivých krajských školských úradov k februáru 2008.

Prehľad detí v SR zapísaných do 1. ročníka na školský rok 2008/2009

Kraj	Počet detí	Z toho odklad
Bratislavský	5 771	502
Trnavský	5 083	500
Trenčiansky	5 329	582
Nitriansky	6 223	531
Žilinský	7 458	611
Banskobystrický	6 290	550
Prešovský	9 543	652
Košický	8 094	702

Spolu	53 791	4 630
-------	--------	-------

Prehľad detí v obvode ŠÚ Gíraltovce zapísaných do 1. ročníka na školský rok 2008/2009

V spádovom území ŠÚ Gíraltovce v minulom školskom roku bolo evidovaných 1222 žiakov a v tomto školskom roku je ich 1 186 . Oproti uplynulému roku je to pokles o 16 žiakov. Taktiež nastal pokles aj zapísaných detí do 1. ročníka o 29. Odrazom tohto nižšieho stavu nie je taký veľký populačný pokles, ale od nového školského roku vzniká v meste Gíraltovce súkromná škola, ktorej žiaci sa nezapočítavajú do počtu pre tunajší Školský úrad.

Počet detí v MŠ poklesol oproti minulému školskému roku o 22 , čo svedčí o klesajúcom demografickom vývoji populácie v našom regióne.

Základná škola	Škol. rok 2007/2008	Škol. rok 2008/2009	Z toho dievčatá	Odklad	Nezaškolení v MŠ	Počet tried	Spojené triedy	Počet detí v MŠ
Gíraltovce	74	59	24	4	12	3	0	133
Kalnište	4	8	6	0	1	0	1	22
Kračúnovce	33	15	6	1	0	1	0	35
Kuková	8	9	4	0	0	0	1	23
Lúčka	5	5	0	0	0	0	1	15
Okrúhle	12	10	7	1	0	1	0	14
Radoma	3	4	1	0	0	0	1	15
Valkovce	0	0	0	0	0	0	0	12
Železník	2	2	1	0	0	0	1	14
Želmanovce	7	7	4	0	0	0	1	19
Spolu	148	119	53	6	13	5	6	302

Mgr. Jozef Kozák
odb. zam. ŠÚ

Rodáci

Porozprávať sa s PaedDr. Martinom Seredaym je pre mňa zvlášť príjemné. Jeho prostredníctvom mám možnosť zaspomínať si na jednu z mojich prvých tried, ktorej bol žiakom, (mimochodom, boli to perfektní a veľmi aktívni slovenčinári) a tiež si pripomenúť jeho milých a vzácných rodičov, ktorí boli mojimi kolegami. Vstúpme teda do sveta tretej generácie Seredayových, aby sme sa dozvedeli, ako žije jeden z potomkov rodiny, ktorá bola v Gíraltovciach „pojmom.“

Moja prvá otázka teda bude smerovať k Tvojmu detstvu, Martin. Vyrastal si v rodine známych učiteľov. Bolo Tvoje detstvo poznamenané touto skutočnosťou? Pamätám si Ťa ako veľmi aktívneho, zvedavého a výrečného žiaka. Ako si Ty vnímal vtedajšiu školu a vôbec Gíraltovce Tvojho detstva? Na čo si dnes rád spomínaš, čo patrí k menej príjemným spomienkam?

Spomínam si na svoje detstvo veľmi často. Spomienky začínajú ešte v „starej škole“ – dnešné gymnázium, kde sme vtedy bývali. Pri holubníku stáli obrovské duby a na jeseň tam bolo plno obrovských roháčov. Bolo odtiaľ iba na skok do obrovského parku, chovali sme tam aj párik srncov a lovecké psy. S parkom sa mi vynárajú aj rôzne oslavy na miestnom amfiteátri. A potom dobrodružné výpravy na „Veterník“, „Zalisek“ a „Zvonikovu luku“, do „Potučka“ a do „Roztok“ a v zime zase „Na dolinu“. A tiež prvé rande pod smutnou vrbou v parku pred MNV. A pokiaľ ide o moje detstvo ako detstvo „učiteľského dieťaťa“... Nikdy som nepocítil nejaké výhody, skôr naopak. Mal som často dojem, že i otec, i mama, na nás mali vždy prísnejší meter ako na ostatných spolužiakov, ale plne som to chápal už aj vtedy. V spojitosti s detstvom mi nenapadá nič, čo by som mohol označiť za neprijemné spomienky. Boli to totiž časy, keď sme sa nemali kedy nudiť. Viedli nás k tomu rodičia a veľmi úspešne i škola.

Patríš k takmer dvom tisíciam abiturientov nášho gymnázia. S ním sa u mnohých ľudí spája predsudok, že škola v menšom mestečku sa svojou kvalitou nevyrovná úrovni tzv. veľkomestských škôl. Ako hodnotíš svoj pobyt na tunajšom gymnáziu? S akými aktivitami sa spájalo Tvoje štúdium a kam smerovala Tvoja ďalšia cesta za vzdelaním?

Strednú školu (vtedajšiu SVŠ) som vnímal ako úplnú samozrejmosť a v tom čase som ju nemal možnosť porovnávať s inými školami. Ani som nepocíťoval dôvod ju porovnávať. Nasycovala ma tým, čo som potreboval a ja som nasával, koľko sa dalo. „Šprták“ som však rozhodne nebol. Učitelia boli takí skvelí, že som sa takmer všetko naučil už v škole. Nespomínam si na to, žeby som bol potreboval viac ako 1-2 hodiny na domácu prípravu. A keď spätne hodnotím jej kvalitu, musím priznať, že mi dala nesmierne veľa. Hlavne vďaka pedagógom, akými boli bez výnimky všetci, ktorí nás učili po celý čas, od základnej školy až po maturitu. Nikdy mi však z pamäti nevymiznú osobnosti, akými boli pani Potašová, Klemová, Hanuliak, ale i náš triedny, pán Sládeček, ktorý (nech si o tom myslí kto chce, čo chce) nás naučil študovať. Z vedomostí, ktoré som vďaka nim získal, ale i vďaka názorom a postojom, ktoré u mňa vypestovali, som hravo „preplával“ vysokou školou a čerpám a rozdávam z nich dodnes.

Ako sa vyvíjal Tvoj profesionálny život? Ostal si verný učiteľskej katedre alebo si mal možnosť vyskúšať si svoje schopnosti aj v iných oblastiach?

Po skončení pedagogickej fakulty v odbore matematika - výtvarná výchova som zakotvil v Spišskom Podhradí. Rok ako radový učiteľ, potom 15 rokov ako zástupca riaditeľa, dva roky ako riaditeľ a potom som na pár rokov zradil „šusterské kopyto“. Pracoval som 4 roky ako zástupca primátora, 2 roky ako riaditeľ Agentúry pre rozvoj cestovného ruchu v regióne Tatry, dva roky ako marketingový manažér v súkromnej firme, 1 rok ako projektový manažér, až som sa zase vrátil do školstva. Od roku 2004 pracujem ako vedúci Školského úradu v Spišskom Podhradí. Musím však povedať, že – nakoľko je moja manželka tiež učiteľka – „pedagogickú radu“ som mával doma možno častejšie ako v čase, keď som pracoval v škole. Na druhej strane tých pár rokov „mimo“ mi pre moju dnešnú prácu dalo strašne veľa.

Ako hodnotíš dnešné postavenie učiteľa? Je to ľahký chlebič? A čo dnešní žiaci či študenti? Ako hodnotíš náš školský vzdelávací systém? Čo je dobré, čo mu chýba? (Viem, že Ti nedávam jednoduché otázky.)

Učiteľov je mi strašne ľúto. Neustále dochádza k ich nenáležitej dehonestácii. Akékoľvek snahy ministerstva či proklamované snahy všetkých doterajších vlád o zvýšenie ich

spoločenského kreditu a postavenia sa javia iba ako prázdne reči, pretože vždy ostávajú kdesi na chvoste. A to nemám na mysli iba ich platové ohodnotenie. To sa už trochu začína približovať relatívne slušnému ohodnoteniu. Vôbec sa však neprihliada na skutočnosť, že desiatky rokov pracujú v permanentnom duševnom nasadení. Málokto z učiteľov sa dožíva dôchodku v takom zdraví, aby si mohol naozaj bez problémov vychutnať zaslúžený odpočinok. Naopak, uvažuje sa o tom, že by mali pracovať ešte o pár rokov dlhšie. Toto je zo strany štátu naozaj až morbidne farizejstvo. Úplne zvrátené sú hodnotové rebríčky dnešnej mladej generácie, ba i generácie rodičov dnešných školákov. Vzdelanie v nich rozhodne nezaujíma popredné priečky. Prejavuje sa to na vzťahoch rodiny a školy, ale i na vzťahoch žiak - učiteľ. Žiaľ, dávno pominuli časy, keď aspoň médiá poskytovali mládeži pozitívne príklady a samy boli pozitívnym príkladom. Najviac ma mrzí, že nezáujem, ba až otvorená neúcta ku kultúre vlastného národa a k jeho jazyku, ktorú médiá prezentujú, sa tak nehorázne vrýva aj do vedomia dnešných mladých. Lebo tam začína ľahostajnosť, nezáujem a neúcta ku skutočným hodnotám, ktorá sa prejavuje v medziľudských vzťahoch, školu nevynímajúc. A školský systém? Ešte pred niekoľkými rokmi patril medzi najdokonalejší na svete. Nie nadarmo vychádzal z Komenského princípov. Keď som bol pred desiatimi rokmi so skupinou 30 školákov na mesačnom pobyte v USA, naše deti po pár dňoch preradili o 1-2 ročníky vyššie, lebo sa na hodinách nudili a uvádzali rozsahom vedomostí do pomykova aj tamojších učiteľov. Žiaľ aj v našom školskom systéme sa prejavuje globalizácia. Napriek tomu ešte stále patria naši absolventi k premiantom na ktorejkoľvek škole v zahraničí. Pohoršuje ma mnohé. Neustále zmeny, koncepcie a úpravy koncepcií, neustále „opičenie sa“ po vzdelanostne zadubenom Západe. Nášmu školstvu nechýba absolútne nič. Naopak, nahromadila sa v ňom hromada balastu, ktorý je úplne zbytočný, kontraproduktívny a iba nezmyselne potláča rozvoj toho, čím bolo naše školstvo donedávna také jedinečné. Nadovšetko ma roztrpčuje zavedenie pravidiel „ekonomickej džungle“ do života škôl. Riaditeľ už pomaly ani nevie, čo je škola, zato sa v noci strháva spotený, či neporušil niektorý ekonomický predpis a či bude mať dosť peňazí na plyn, vodu, elektrinu... a či zvýši aj na pomôcky. Nepáči sa mi, že sa školy stávajú fabrikami na napĺňanie rozpočtov. Školy by mali učiť a vychovávať, to je ich služba spoločnosti. A spoločnosť by sa mala prakticky (nie iba finančne) starať o to, aby mali školy všetky podmienky, ktoré potrebujú na to, aby z nich vychádzali vzdelaní a hrdí Slováci. A bolo by už načase, aby s každým novým ministrom nezačínalo odstraňovanie dosiahnutých pozitív a nové reformy, keď staré ešte neboli dokončené. Uf, ale som sa rozohnil...

Žiješ v prekrásnom kraji pod Spišským hradom. Toto krásne prostredie však má aj svoje špecifiká. Ako si zvykol na svoje pôsobisko? Považuješ ho už za svoj domov, alebo stále nechávaš kúsok miesta v srdci aj pre svoje rodisko?

Kraj, v ktorom žijem, je naozaj krásny, krásna príroda, pamiatky na každom kroku. Ľudia sú tu však trochu iní ako u nás v Giraltovciach. Akosi „rezervovane srdeční“. Ale naučil som sa „dýchať tunajší vzduch“. A či ho považujem za svoj domov? Žijem tu už 30 rokov, teda dlhšie, ako som žil v Giraltovciach. Mám tu už tiež „vyšliapané“ chodníčky ako kedysi doma na „Veterník“, „Zvonikovu luku“... Ale kdesi v kútiku duše mám stále uchované Giraltovce ako miesto, kde som začal spoznávať svet, prežil prvé lásky, vykročil do života...

Kedysi si bol náruživým čitateľom. Pretrváva ešte tento Tvoj pekný koníček? Čo si k nemu priradil, ako tráviš voľné chvíle?

Samozrejme, že mi tento koníček ostal. Vďaka nemu som sa pred 10 rokmi sám naučil po anglicky a zamiloval sa do románov Johna Grishama, Michaela Crichtona, Tonyho Hillermana a ďalších. Bolo by to na však dlhšie rozprávanie... Ale posadlo ma to natoľko, že

som schopný vycestovať do zahraničia, aby som si nové tituly zohnal v origináli. Priznám sa, že som odvtedy prečítal v slovenčine vari iba 3-4 diela. Zato zbierka od spomínaných autorov už predstavuje niekoľko desiatok prečítaných titulov. Pustil som sa dokonca aj do prekladania, ale tento koníček zatiaľ „behá iba po šuplíku“.

Tí, čo si ma pamätajú, vedia, že som mal vždy veľmi široké záujmy. V „pokročilom veku“ k nim pribudla elektronika, počítače, internet a internetové stránky. Vyrábam ich pre priateľov, známych, pre naše mesto, školu a pre každého, kto to môže potrebovať, alebo tiež iba tak „do šuplíka“. Vždy sa pri tom naučím niečo nové. A to ma baví zo všetkého najviac.

Giraltovčania budú iste zvedaví na Tvoju rodinku. Prezrad' nám teda pár faktov o svojich najbližších.

S manželkou sa tešíme z dvoch skvelých a úspešných detí. Dcéra skončila tlmočníctvo-prekladateľstvo na FF UK v Bratislave a teraz býva a pracuje v Prešove. Nie je síce pedagóg, ale vyučuje externe v jazykovej škole a na Filozofickej fakulte v Prešove. Syn Karol sa o učiteľstvo ani nepokúsil. Skončil štúdium manažmentu na City University v Bratislave a spolu s manželkou žijú a pracujú už 5 rokov v Dubaji. Obávam sa, že v mojej vetve už Sereday ako synonymum učiteľa neprežije... A dedko ešte nie som.

Viem, že mnohých, najmä starších Giraltovčanov, by potešili spomienky na Tvojich rodičov či starých rodičov. Som kronikárkou mesta, a tak viem, že meno Seredayovcov sa objavuje v kronikárskych zápisoch mesta vždy v pozitívnych súvislostiach. Ako si Ty vnímal mamu , otca, resp. starých rodičov ?

Sú to nesmierne milé spomienky. Starého „apu“ si pamätám ako veľmi málovravného človeka. Trávil som s ním hodne krásnych, nezabudnuteľných chvíľ v dome s veľkou záhradou pri novej škole. Až s odstupom času som si uvedomil, aký to bol úžasný psychológ a pedagóg.

„Srajkoš, tam vzadu v záhrade v kúte je taká vysoká suchá tráva. Vieš, aký príma bunker by sa z nej dal urobiť? To len musíš zapichnúť kolíky, už som ich špeciálne pre teba narezal a pomedzi kolíky treba naklásať tú trávu na seba... Ale to ty asi nebudeš vladať, lebo ju treba najprv vytrhať aj s koreňmi...“

A mal som na 2-3 hodiny postarané o zábavu. Alebo...

„Srajkoš, ty vieš narovnávať klince? Hm, ale to by si ich musel doniesť z pôjda a tam je tma, asi sa budeš báť... A sú tam v takej veľkej buksni, aj taký kus olova v škarnicli od boxu...“

No, mohol som sa priznať, že sa naozaj tej tmy na pôjde bojím? A potom mi ukázal, ako sa krivé klince na olovene podložke kladivom vyrovnávajú a zase som mal na chvíľu čo robiť. A to som ešte celý pyšný zjedol aj za hrst gulôčok s rybím tukom, ktorý bol mimochodom naozaj odporný, ale starý apa si ich zopár tiež zobral a iba tak „popod fúzy“ utrúsil, že „to je lem pre chlopoch, žeby mali svaly“. A potom sa na chvíľku niekam vytratil a krabicu s rybím tukom nechal akoby náhodou na schodíkoch.

Starú mamu si pamätám ako veľmi prísneho človeka. Ona pre podobné hry nemala veľa zmyslu ani času. Ale viem, že bola strašne hrdá na svoje husi, perličky, morcky a že robila úžasnú malinovku z bazy a najlepší slivkový lekvár a rebarborový koláč, aký som kedy jedol

a že z opačného konca záhrady dovedy volala na starého apu, ktorý si rád pospal v prednej kuchynke - „Kari, špiš?“ – až kým sa jej nezval – „Hej, hej, špim“. A potom sa zase pokojne potichu venovala svojej zelenine a kvetom.

A raz som od nej dostal aj výprask. Mal som 3-4 roky. Stará mama mala sošku svätého Antonka. Starý apa k nemu prirobil podstavček z kelímku od mydla na holenie. A aby sa Antonko neprevracal, naplnil kelímok olovenými brokami. A ono to tak záhadne hrkotalo... Až sa mi raz podarilo ten podstavček odšraubovať a broky sa s rachotom vysypali na betónovú dlážku v komore. „Čo to tu robíš?“ ozvala sa mi za chrptom stará mama. Strašne som sa preľakol. „Popravujem katolika.“ Toto sa v našej rodine používa dodnes, keď niekto niečo pokazí.

Mama bola vždy veľmi starostlivá, bez prestania niečo robila. Nevedela vypnúť a leňošiť. Mala zlaté ruky. Skvele varila, šila, plietla a háčkovala, krásne písala... A mala aj obrovské zlaté srdce. V našej rodine bola úžasným bralom pokoja, o ktoré sme sa vždy, keď bolo treba, mohli oprieť. A nie iba my najbližší. Nikomu nikdy neodoprela pomoc. A nikdy sa na nič nest'ážovala. Až keď nás opustila, uvedomil som si koľko nevy povedaného za celý ten čas v sebe nosila a odniesla si so sebou.

Otec sa v mnohom podobal na starého apu. Mal úžasnú fantáziu a naozaj vedel zaujať malých i veľkých. Určite nie iba u mňa hlboko všteplil lásku a úctu k Slovensku a k slovenčine a hrdosť na „rodnú hruď“. Nikdy nebol spokojný s tým, čo práve dosiahol a tú pomyselnú latku si neustále dvíhal, len aby nemal pocit, že ju podlieza. Zaujímal sa vždy o nové veci. Naučil ma dívať sa na veci racionálne a hľadať vždy príčinu, podstatu vecí a dejov. Hľadať logické súvislosti, možnosti riešenia, pochopenia, vylepšenia... Zaujímať sa o ľudí, snažiť sa pochopiť a prijať aj cudzí názor a vedieť si priznať a napraviť vlastný omyl. Ako muž však mnohé veci riešil „radikálnejšie“ ako mama. A ruku mal teda poriadne ťažkú. To bol argument, ktorý v krajnom prípade presvedčil aj toho najzaťatejšieho. Ale pochybujem, že sa medzi tisíckami tých, ktorí prešli jeho rukami a mali tú smolu, že ich musel „presvedčiť“, nájde jediný, ktorý by mu to mal dnes za zlé. Keď som začínal ako učiteľ, povedal mi: „V škole si pre dieťa učiteľom, priateľom, bratom i rodičom. A ako rodič môžeš jednou rukou aj udrieť. Ale druhú maj vždy pripravenú pohladkať. Nikdy na dieťa nezanevri. A nedávaj päťky. Keď žiak nevie, je to tvoja chyba.“ A rodičia mu boli dokonca vďační, že bol práve taký. Tento biologický druh *homo parentes* však už zjavne vyhynul.

Otcovi aj mame som nadovšetko vďačný za to, že ma naučili vnímať a poznávať svet, orientovať sa v ňom, prispôsobovať sa mu a prispôsobovať si ho a že mi umožnili (v rámci vtedajších možností) aj cestovať a spoznávať ho na vlastnej koži a vlastnými očami. Dalo mi to do života hádam najviac. Láska k cestovaniu a poznávaniu mi ostala dodnes. Zbožňujem spoznávanie cudzích kultúr, cudzích tradícií a zvykov. Možno niekoho zaujme čítanie na jednej z mojich stránok (<http://hopi.cmsimple.sk>). Bola to životná skúsenosť, ktorá ma vo veku 45 rokov prinútila začať sa na niektoré veci dívať úplne po novom. Uvedomil som si, že akokoľvek veľa ma naučili mama s otcom, všetky školy, knihy, filmy a čo ja viem čo všetko, sú medzi nebom a zemou veci, ktoré sa vymykajú všetkému, čo som dovedy vedel, v čo som veril, čo som bol ochotný pripustiť.

Prichádzaš často do Giraltovec? Čo Ťa sem privádza? Ako vidíš dnešné mesto, využili sme dostatočne možnosti rozvoja nášho životného priestoru? Mal si príležitosť pobudnúť na niektorých spomienkových oslavách významných udalostí či osobností? Sleduješ dianie v našom meste aspoň z diaľky?

Priznám sa, že som v Giraltovciach už nebol strašne dávno. S niektorými rodákmi sa občas stretnem na rôznych učiteľských stretnutiach, občas k nám prídu giraltovskí futbalisti... a svet je malý. Stane sa, že sa s niekým stretnem úplne náhodou. Párkrát som cez Giraltovce cestoval do našich družobných miest v Poľsku, takže som v podstate videl iba centrum mesta, ale zmeny, ku ktorým tam došlo a dochádza, na mňa pôsobia veľmi pozitívne. Možno by nebolo od veci vytvoriť nejakú tradíciu (svetové stretnutie rodákov, alebo len o niečom neviem?), ktorá by Giraltovce viac zviditeľnila. Giraltovce samotné, ale hlavne ich nádherné okolie rozhodne majú čo ponúknuť. Trochu sa hanbím, ale o bežnom dianí v Giraltovciach toho viem veľmi málo. Budem sa musieť polepšiť.

Aké poslanstvo by si chcel tlmočiť prostredníctvom nášho Spravodajcu svojim rodákom? Ktorá myšlienka či zásada si našla trvalé miesto v Tvojom živote ?

Necítim sa byť povolaný formulovať poslanstvá (cítim sa na to stále veľmi mladý a uvedomujem si denne viac a viac, ako málo toho ešte stále viem). Ale sám ich v sebe niekoľko nosím. Raz som v deviatom ročníku na chémii našepkával a pán učiteľ Maťaš mi vtedy povedal: „Martin, čím budeme soliť, keď sa nám soľ pokazí?“ Zapamätal som si to dodnes. A dával som to ako radu do života všetkým, ktorých som učil. „Nepokazte sa, buďte hrdí na to, odkiaľ pochádzate a ak sa vám tam niečo nepáči, namiesto frflania a kritiky to sami pomôžte zlepšiť. Ale buďte za každých okolností poctiví k sebe i k svojmu okoliu, lebo ste soľ zeme, po ktorej chodíte. Čím by bola bez vás? „...a čím budeme soliť, keď sa nám soľ pokazí?“

A moja osobná zásada: „Prežiť každý deň tak, aby som sa večer pri pohľade do zrkadla nemusel hanbiť sám pred sebou.“

V závere nášho rozhovoru by som sa Ti chcela v mene čitateľov poďakovať za čas venovaný odpovediam na moje otázky. Želám Ti veľa zdravia, tiež Tvojej rodine, úspechy v práci. Nech Ti čo najdlhšie vydrží optimizmus a životná odvaha, tiež Tvoj pozitívny prístup k životu, ktorý sa mi v spomienkach vždy spája s Tebou.

Tiež pozdravujem všetkých rodákov. A všetkým, aj tým, ktorí ma nepoznajú a možno o mne v živote nepočuli a nič im nehovorí ani meno Sereďay, prajem pevné zdravie, pokoj doma i v práci, veľa porozumenia a tolerancie a veľa šťastia vo všetkom, čo majú pred sebou. A budem šťastný, ak sa mi tí, čo ma poznali, ozvú (sereďay@spisskepodhradie.sk).

Alžbeta Škurlová

JE TO VEĽMI HUMÁNNÁ VEC

Od 30. mája do 1. júna sa v Giraltovciach uskutoční Medzinárodný festival kultúry a športu zdravotne postihnutých detí a mládeže V4 a Ukrajiny. Z tejto príležitosti sme oslovili autora myšlienky Petra Kimák-Fejka, riaditeľa Špeciálnej základnej školy v Giraltovciach, s cieľom dozvedieť sa detaily o jeho realizácii a spolurealizátoroch.

Čo Vás priviedlo k myšlienke organizovať Medzinárodný festival kultúry a športu zdravotne postihnutých detí a mládeže?

Táto myšlienka sa zrodila už v minulom roku, kedy sme sa pripravovali na otvorenie Medzinárodnej výtvarnej výstavy zdravotne postihnutých detí a mládeže. Žiaľ, už vtedy sme si uvedomovali krátkosť času na prípravu takého rozsiahleho a významného podujatia, a preto s jeho realizáciou sa začalo až v tomto roku. Chcem podotknúť jednu vec, a tým aj vysvetliť, prečo hovorím v množnom čísle. Myslím si, že nie je dôležité, kto a kedy prišiel s nejakou myšlienkou. Dôležité je to, že táto myšlienka oslovila v prvopočiatkoch pár ľudí, ktorí sa toho chytili a spoločnými silami a tímovou prácou smerujú k jej naplneniu. Lebo dnes je mnoho ľudí šikovných na vymýšľanie rôznych akcií či podujatí, len problémom u nich ostáva, že tieto svoje myšlienky nosia v hlave a nerozvinú ich do konkrétnych projektov, zámerov. Hovoriac o Giraltovciah, musím povedať, že je to síce malé mestečko, ale ukázalo sa, že je to mestečko, v ktorom je, ako sa hovorí, živná pôda na realizovanie rôznych projektov, zámerov, živná pôda na sebarealizáciu.

Hovoríte o ľuďoch, o tímovej práci. Môžete byť konkrétny?

Samozrejme. Odkedy som v Giraltovciah a odkedy som sa začal púšťať do realizácie projektov, vždy som sa obrátil na pár ľudí. Na ľudí, ktorí na jednej strane za svoje pôsobenie v Giraltovciah už mnoho dokázali a určite si vyslúžili aj slová uznania za výsledky svojej práce, ľudí, ktorí napriek svojim úspechom, zostali skromní, a nie ako sa to v mnohých prípadoch stáva, namyslenými, čo by im možno aj dávalo to právo pre ich úspechy. Na druhej strane ochota pomôcť, byť vždy nápomocný pre dobrú vec a nehľadiac nato, že ich oberáme nielen o ich vzácny čas, ktorý by ináč venovali rodine či svojej práci. Preto veľmi rád s nimi spolupracujem. Hovorím o primátorovi mesta Jánovi Rubisovi, riaditeľke Domova sociálnych služieb v Giraltovciah Slávke Vojčekovej a riaditeľovi Centra voľného času v Giraltovciah Jánovi Vookovi. Vždy, keď sa chcem pustiť do realizácie nejakého projektu, najprv sa na nich obrátim, a až keď mi to oni odsúhlasia, až vtedy sa projekt ide realizovať. A vedzte, že z ich strany to neostáva iba v nejakom tom odsúhlasení. Zapoja sa aj do realizácie projektu, a tým projekt dostáva iné a kvalitnejšie dimenzie, dostáva väčšiu vážnosť. Koniec koncov, osobne si uvedomujem, že projekty, ktoré sa organizujú našou školou, bez ich podpory či osobnej zaangażovanosti by neboli úspešné alebo by sa nezrealizovali. Hovoriť o ľuďoch pri organizovaní tohto, podľa môjho názoru veľkolepého podujatia, treba spomenúť aj ďalších zanietovaných ľudí, lebo organizovať takéto podujatie, to si vyžaduje aj väčší počet /masu/ ľudí. Sú to predovšetkým pracovníci – kolegovia z Mestského úradu z Giraltovciah, z Domova

sociálnych služieb a Centra voľného času z Giraltovciev, ale aj kolegov z DSS Kalinov, Stropkova, Ustrykov Dolnych či Lubžiny. Počítame s desiatkami ľudí, ktorí budú priamo zapojení nielen do prípravných prác, ale aj do organizačnej práce tohto festivalu.

Tento festival bude trojdňový. Čo v priebehu týchto troch dní budeme môcť vidieť?

Po organizačnej stránke to budú veľmi ťažké 3 dni. Z toho dôvodu sme sa, my – organizátori, už na prvom pracovnom stretnutí dohodli na prerozdelení úloh, určení zodpovednosti za jednotlivé dni. Prvý deň festivalu to budú oslavy Medzinárodného dňa detí. Organizácia tohto dňa bude pod taktovkou pána riaditeľa Jána Vooka, ktorý sa už v minulosti ukázal pri organizovaní podobných podujatí ako človek na mieste. Myslím si, že nikto nezabudne na oslavy MDD, ktoré so svojím kolektívom organizoval v Giraltovcivach. Bola to perfektne zorganizovaná akcia, plná rôznych atrakcií, kultúrnych čísiel a známych hostí. Môžem s čistým svedomím povedať, že to bola v histórii CVČ jedna z jeho najfantastickejších akcií. To, čo sa na tohoročných oslavách MDD udeje, to celkom neviem ani ja. Viem však, že značka CVČ Giraltovcie je pre mňa zárukou, že na tohoročných oslavách MDD to bude tiež fantastické. Vo večerných hodinách prvého dňa sa uskutoční Benefičný koncert. Tejto ušľachtilej myšlienky sa ujali giraltovní stredoškólači Milan Biroš a Martin Kovalčík /autor myšlienky/. A tak do Giraltovciev prídu známe skupiny a speváci zo Slovenska, ktorí podporujú akcie takéhoto druhu. Výťažok z tohto benefičného koncertu je určený na nákup výškovo nastaviteľných školských stoličiek a stolov špeciálne vyrobených pre zdravotne postihnuté deti. Dúfam a držme im palce, aby ich zámer vyšiel.

V sobotu v doobedňajších hodinách to budú športové hry pre zdravotne postihnuté deti a mládež. Ich prípravu má na starosti Domov sociálnych služieb v Giraltovcivach, ktorý má tiež bohaté skúsenosti z organizovaním takýchto podujatí nielen na domácej, ale aj medzinárodnej úrovni. Spoločne so svojimi kolegami so ŠZŠ v Giraltovcivach budú sa spolupodieľať na organizovaní popoludňajšej výtvarnej aktivity. Jej cieľom je, aby zdravotne postihnuté deti a mládež všetkých zúčastnených krajín na veľké plechy o rozmeroch 1 m x 1,5 m namaľovali dominanty svojich miest či regiónu, ktoré neskôr budú zdobiť celý areál amfiteátra. Samozrejme, je to veľmi náročná aktivita pre tieto deti, ale je všetko tak premyslené, aby mohli naplniť svoje ciele. V nedeľu v doobedňajších hodinách bude Svätá omša s ekumenickou účasťou, ktorá sa uskutoční v priestoroch mestského amfiteátra. Záštitu nad Svätou omšou prevzal Arcibiskupský úrad rímsko-katolíckej cirkvi v Košiciach. V popoludňajších hodinách to už bude hlavný kultúrny program festivalu, v ktorom budú účinkovať handicapované deti a mládež z Ukrajiny, Poľska, Maďarska, Česka, Izraela

a pravdaže, zo Slovenska, konkrétne z Kalinova, Stropkova, Svidníka, Bardejova a Giraloviec. Po skončení tejto časti sa nám predstaví známa prešovská hudobná skupina Žobráci.

Je to veľmi humánna akcia, ktorú prisľúbili podporiť mnohé známe tváre z politického a kultúrneho života. Kto to bude?

Medzi nimi Ing. Silvia Gašparovičová, manželka prezidenta Slovenskej republiky. Všetko však závisí od pracovného zaťaženia prezidentského manželského páru. Účasť prisľúbil a rád by sa zúčastnil aj podpredseda vlády Slovenskej republiky Dušan Čaplovič, zástupcovia diplomatického zboru zúčastnených krajín. Nedá mi nespomenúť, že do Giraloviec príde aj primátora mesta Hadery zo štátu Izrael, s ktorým o pár dní neskôr náš primátor mesta podpíše v meste Hadera zmluvu o spolupráci v oblasti školstva, kultúry a športu. Tento akt sa uskutoční z príležitosti slávnostného otvorenia Medzinárodnej putovnej výtvarnej výstavy zdravotne postihnutých detí a mládeže, ktorú sme po prvýkrát mali možnosť uzrieť v Giralovciach 16. mája 2007. Našu výstavu v meste Hadera slávnostne uvedie minister kultúry Slovenskej republiky Marek Maďarič so svojím kolegom z Izraela.

Moderovať nedeľňajší kultúrny program budú Alena Heribanová a Michal Hudák.

Už sme niekoľkokrát zdôraznili náročnosť organizovania tohto podujatia. Myslím si, že náročnosť bude spočívať, aj čo sa týka financií. Budete mať pokryté všetky výdavky spojené z organizovaním podujatia?

Už pri myšlienke organizovania tohto podujatia sme sa najprv zamysleli, ako to budeme financovať. Vedeli sme, že sa musíme snažiť čo najviac finančných prostriedkov získať z projektov. Podarilo sa. V našej snahe nás podporil predovšetkým Vyšehradský fond zo sídlom v Bratislave a Ministerstvo kultúry SR. Samozrejme, istá finančná záťaž ostala aj na nás – organizátoroch. A tu by som chcel predovšetkým poďakovať primátorovi mesta Jánovi Rubisovi a riaditeľovi Centra voľného času Jánovi Vookovi, ktorí najviac finančne prispeli.

Pán riaditeľ, ďakujem Vám za rozhovor a prajem veľa úspechov pri organizovaní tohto podujatia

Alena Kmecová

POCE ŠICKE MEDZI NÁS

Každý, kto v sobotu mal to šťastie a zúčastnil sa vystúpenia súboru Topľan, nešetril slovami chvály a obdivu. Bol to prekrásny umelecký zážitok, nedá sa to inak nazvať, áno

súbor Topľan nás opäť presvedčil svojím programom „Poce šicke medzi nas“, venovaným 35. výročiu svojho založenia, že právom patrí k tomu najlepšiemu, čo ľudia na poli kultúry v našom meste svojím umom, šikovnosťou a talentom dosiahli. A veru, stálo ich to more potu a driny, bola to neľahká práca, no iba taká prináša úrodu ducha. A ten veru stál pri nich, strážil ich 35 rokov, duch spevu a tanca žil v ich vnútri a dňa 5. apríla 2008 to na pôde nášho mesta v sále kultúry roztočili na plné obrátky. Tanec a spev sa rinul z pódia na preplnené obecnstvo a to nadšené aplaudovalo, veď aj bolo čo obdivovať. Mladí tanečníci striedali starších, zaslúžilých, ktorí sa prišli na pódium presvedčiť, či ešte vládku a veru vládali. Čo im nevyšlo, nahradili profesionalitou a vtipom.

Publikom zarezovalo, keď ľudia, ktorí veľký úsek svojho života venovali súboru Topľan, vystúpili na pódium. Páni O. Majer, Ing. J. Bogdan, Š. Gálik, Š. Mucha a J. Havrila, to oni boli hrdinami dňa, to oni písali jeho históriu, písali ju svojou prácou, svojím úsilím, umením tanca a spevu, držali svoju stráž, aby súbor žil, aby ľudové umenie, tradície našich otcov mali v našom mestečku svojich pokračovateľov. Ich spev znel sálou ako pozdrav zašlých čias, čias zrodu súboru. Bol to krásny zážitok umocnený atmosférou folklóru. Mnohí z členov súboru sa práve v tento večer stretli po mnohých rokoch a veru mali si čo povedať, na čo spomínať, zážitkov bolo viac ako dost. Bol to ich večer, večer ľudí, ktorí sa na určitý čas upísali súboru Topľan a niesli jeho pochodeň. Ľudia v sále to cítili, atmosféra bola nabitá žičlivosťou, radosťou, spontánnosťou, že toto všetko sa zrodilo v dušiach nás, ľudí z Giraltoviec a okolia.

Primátor mesta Giraltoviec ocenil 12 zaslúžilých pracovníkov na poli folklóru. Bývalých vedúcich súboru: pp. Jozefa Cinu, Andreja Majera Ing. Jozefa Bogdana, Štefana Galíka, Štefana Muchu a Juraja Havrilu a súčasných Mgr. Miriam Eliašovú a Pavla Švača. Pri oceňovaní sa nezabudlo ani na vedúcich hudby: pp. Jána Daňka, Barnabáša Hangónyiho a Mgr. Petra Zajaca. Za dlhoročnú prácu v oblasti folklóru bola odmenená aj vedúca odboru kultúry v našom meste p. Alena Kmecová.

Všetkých potešili slová uznania za odvedenú prácu, veď človek sa rád rozdáva, ak vie, že to má zmysel, že práve jeho práca prinesie radosť a potešenie. Nedá mi nespomenúť moderátorku Mgr. Janku Koreňovú, ktorá výborne doplnila atmosféru večera, dala celému programu ten správny náboj a jedinečný podtón. Za výbornú úroveň ľudovej hudby patrí naše poďakovanie jej vedúcemu Mgr. Petrovi Zajacovi. Nemôžeme zabudnúť ani na ľudí, ktorí stoja pri súbore dnes a často aj na úkor rodiny. Sú to vedúci súboru Mgr. Miriam Eliašová a Pavol Švač. Veru, naše mestečko má byť na čo hrdé, na sobotný večer mnohí z nás len tak ľahko nezabudnú, folklór mal svoj sviatok a my sme slávili spolu s ním, každého z nás tešilo a ešte aj dlho bude hriať pocit, že súbor Topľan obhájil svoj vysoký kredit. Ovácie v závere programu nemali konca, aplaudovalo sa a v závere všetci povstali a standing ovation vyslovili súboru svoje poďakovanie.

Redakcia

SPOJENÍ FOLKLÓROM

Hudba, tanec, spev. Jedným slovom folklór. To je to, čo nás spája - objekt nášho záujmu, výplň nášho voľného času, výpoveď o charakteroch členov folklórneho súboru Topľan a v neposlednom rade náš koníček.

Viac než 35 percent členov súboru treba hľadať pod strechou nášho gymnázia. V súčasnosti navštevujú súbor aj absolventi nášho gymnázia.

Poľsko, Francúzsko, Macedónsko, Holandsko, Česká republika, Taliansko, Turecko - množstvo atraktívnych krajín, ktoré súbor od roku 1988 navštívil a svojím vystúpením potešil miestnych obyvateľov. V každej z týchto krajín zanechal časť seba, veľa kvalitných

tanečných, hudobných a speváckych výkonov, no najmä kus našej slovenskej – šarišskej kultúry. Osobne som sa mala možnosť zúčastniť zahraničných zájazdov v exotickom Turecku a susednom Poľsku.

V týchto dňoch FS Topľan oslávil svoje 35. výročie, ktoré okrem nášho mesta a jeho okolia „zatriaslo“ aj našou školou. Nielen priamym sa podieľaním niektorých našich študentov na výročnom programe, ale aj účasťou a psychickou podporou niektorých pedagógov a spolužiakov na premiérovom vystúpení súboru a tiež účasťou v televíznej folklórnej hitparáde Kapura. Tá pred tromi týždňami navštívila náš súbor, a pretože sa jej tvorcom u nás zapáčilo, nakrútili s nami reportáž.

Kladné ohlasy a chvály podporili a povzbudili každého z nás, ktorí sme ku konečnému dojmu predstavenia nejako prispeli. Stará múdrosť hovorí: „Len 5 percent z celkového úspechu je talent, zvyšok je tvrdá drina“. Drina v podobe dlhých vyčerpávajúcich skúšok, nezrátateľných kvapiek potu, modrín v oblasti členkov „priniesla ovocie“.

V súčasnosti má FS Topľan 35 členov vrátane vedúcich súboru, ktorí nad nami držia svoju ochrannú ruku. Dvanásť členovia súboru sú žiakmi Gymnázia v Giraltovciach. Žiakmi s výborným alebo chválitebným prospechom, žiakmi, ktorí sa venujú rôznym pestrým mimoškolským aktivitám. Žiakmi, ktorí našli jedno spojenie – vo folklórnom tanci.

Ivana Rubisová, sexta
Gymnázium Giraltovce

ŽIJÚ MEDZI NAMI

Čas nás značí, ale aj posúva, má svoje nepísané pravidlá, no ľudia ich vnímajú a riadia sa nimi. Máj je časom lásky, lásky vo všetkých jej obmenách. Druhá májová nedeľa patrí matkám, lebo matky sú dárkyne života, nositeľky lásky. Máj je máj, príroda kvitne, slnko svieti a láska nám nastavuje žiarivú tvár. V jej teple spoznáваме matku, každý tú svoju, tú, ktorá mu darovala život a pripravila na cestu života. A takouto matkou v pravom zmysle tohto slova je aj pani ZUZANA KMECOVÁ.

Narodila sa v Kučine v roľníckej rodine, bolo ich šesť súrodencov. Rodičia pracovali na poli a okolo domu, deti chodili do školy a tiež priložili ruky k práci. Vychodila základnú školu a potom ešte dva roky sa učila ruštinu. Bola usilovnou žiačkou, tak ju čas učenia plnil radosťou, no ubehol rýchlo a ju volal život, rýchlo vypočula jeho volanie. Jeho ponuka hovorila radosťou, mladosť je totiž dychtivá, plná očakávaní a nádejí. A jej nádejou bol život po boku ONDREJA KMECA, vydala sa ako 19 - ročná do nášho mesta. Tu žili spolu so svokrou dve nevesty plných desať rokov. Bolo veľa starostí, trápenia aj nedorozumení, aj tie predsa patria k životu, no všetko prekonali. To podstatné je vždy v ľuďoch a oni boli ľudia v pravom zmysle tohto slova, doba bola ťažká, no ľudia ľudskejší. Detí do rodiny však pribúdalo, a tak si spolu s manželom postavili vlastný domček a odsťahovali sa.

Zdalo by sa, že nad ich rodinou vyšlo slnko pohody, deti rástli, manžel pracoval ako čašník a život mal svoj pravidelný rytmus. Postupne sa im narodilo šesť detí, jeden syn a päť dcér, nádherná nádielka života. No ľudský život nie je ľúbezna pieseň, život človeka, to je trápenie, odriekanie, rozdávanie lásky, postupné drobenie matkinho srdca na malé čiastočky, aby sa ušlo každému. A keď život zaťal tvrdým olovom priamo do stredu ich rodiny a nečakane vyrval šiestim deťom otca a pani ZUZANE dobrého manžela, spoznali všetci tú najťažšiu bolesť. Vyrovnávali sa s touto stratou veľmi dlho, rana pálila, no život si tvrdo žiadal svoje. Deti museli jesť, chodiť do školy, obliekať sa a o toto sa musela mama postarať. Nechcela, aby tie jej deti boli horšie ako iné, a tak pracovala, najprv na družstve a po smrti manžela nastúpila pracovať do hotela ako chyžná. Podľa jej slov to bola ťažká práca, denne

preobliekať posteľ, upratovať, vysávať, oradiť schody, kopa povinností. No to nebolo všetko, doma na ňu čakalo šesť detí, domácnosť, pole, záhradka a všetko k tomu. Deti pomáhali, ako sa dalo, videli, že mamka sa snaží zo všetkých síl, aby nepocítili, že im chýba otec, musela nahradiť chýbajúce miesto v ich srdiečkach. No roky utekali, deti ukončili školy a ona im vždy dala, hoci s vypätím všetkých síl to, čo práve potrebovali. Vždy si mali čo obliecť, čo zabaliť do školy, varila, piekla a rozdávala sa. Deti to chápali a splácali jej to poslušnosťou a láskou. A dnes po rokoch vedia presne, že to ona, ich mama, im hladila chodník života, aby sa neporanili príliš skoro. Dnes s radosťou vidí, že sa jej to podarilo, vždy verila, že Boh na človeka dopustí, ale neopustí, a tak nedeľu čo nedeľu trávil v kostole, snažila sa vieru vštepiť aj do srdca svojich detí.

Žije sama vo svojom domčeku, ale deti sú každú chvíľu u nej, vnúčatá si podávajú kľučky na jej dverách a ona sa všetkým teší, veď sú to plody jej života. Právom hovorí, že ťažko, ale dobre vychovala svojich šesť detí, zo všetkých má radosť, miluje svoje vnúčatá, má ich 16, a dokonca aj 4 pravnúčatá. Takáto krásna je bilancia pri oslave 75 rokov jej života. K životnému jubileu jej prajem všetko dobro sveta, nech láska v srdciach jej detí nikdy nevyhasne a Božia ruka nech ju chráni aj naďalej.

Anna Mitaľová

Po dvoch rokoch opäť v Gitarovciach.

Na tri dni si naše mesto znova po dvoch rokoch vypožičalo pseudonym Gitarovce, ktorý mu pred časom udelil pravidelný predseda odbornej poroty pán Tesař z Prahy. V uliciach Giraltovec sme opäť mohli stretávať neznámych mladých ľudí s gitarami v rukách. Nakrátko sme sa stali mestom tónov, priestorom, v ktorom vládla univerzálna reč hudby.

Hudba je stará ako ľudstvo samo. „Hudba nie je len čímsi utišujúcim či rozptyľujúcim, je to idea. Človeka spoznáte podľa druhu hudby, ktorú rád počúva“. /Paolo Coelho/ My sme mali vzácnu príležitosť od stredy 16. apríla počúvať hru nástroja so šiestimi strunami, ktorý dokáže všedný deň premeniť na sviatok.

A vskutku, sviatkom hudby bol pre nás večerný otvárací koncert, na ktorom sa predstavili vzácní hostia – naša rodáčka Katarína Černá Zajacová v hre na violončele, Iveta Sabová – klavír, Martin Krajčo – gitara a napokon veľký Školský orchester pod taktovkou p. Barnabáša Hangónyiho, učiteľa ZUŠ v Giraltovcich, so Zborom Židov od Verdiho.

Druhý deň patrilo súťažiam. Porota v zložení Mgr. art. Ján Labant z AU Banská Bystrica, Mgr. art. Martin Krajčo z VŠMU v Bratislave a Ryszard Baluszko z Hudobnej akadémie vo Varšave rozhodovala o víťazoch v prvom kole dvoch kategórií. Súťažilo 25 gitaristov z mnohých slovenských ZUŠ, tiež z poľského Sanoku a Ostravy.

Nevšedným hudobným zážitkom bol pre poslucháčov štvrtkový večerný koncert Profesora VŠMU v Bratislave Jozefa Zsapku a jeho manželky Dagmar. Umelecké duo gitara – flauta si svojím excelentným výkonom i svojou milou bezprostrednosťou vyslúžilo od poslucháčov standing ovation.

Koncertu predchádzal seminár pre účastníkov festivalu s členmi poroty a Jaroslavom Bilanom, výrobcom gitár z Krakova, ktorý je už tradičným štedrým darcom, jeho gitary si odnášajú víťazi súťaže. Dopoludnie tretieho dňa festivalu vyplnilo druhé kolo súťaže, ocenenia a záverečný koncert víťazov v popoludňajších hodinách.

Už šiestykrát sme mali česť privítať na našej domácej pôde mladých ľudí, ktorých svetom sa stala hudba. Organizátori súťaže- ZUŠ, Mestský úrad Giraltovec a predovšetkým organizačný výbor, ktorý tvorili Iveta Zajacová, riaditeľka festivalu, Mgr. Peter Zajac, riad. ZUŠ a Valér Futej, učiteľ hry na gitare, ale aj celý pedagogický kolektív naplnili do bodky

motto festivalu. „Keď robíš niečo s plným nasadením, nezáleží na tom, či vyhráš, alebo prehráš. Podstatné je to, že si išiel za svojím snom a dal si do neho všetko, čo v tebe bolo.“

Alžbeta Škurlová

Mená víťazov Gitarového festivalu

I. kategória: Mária Korzeniowska – Sanok	23,33 bodov	1 miesto
Kristína Hajdová - Giraltovece	21,16	2. miesto
Matúš Livora - Sp. Nová Ves	21,16	2. miesto
Erik Kovalík - Levoča	20,99	3.miesto
Miriam Staníková -Dolný Kubín	20,99	3.miesto
Ronald Janeček - Lučenec	20,66	4.miesto
Luboš Slávik - Dolný Kubín	20,66	4.miesto
Alica Vraniaková – Dolný Kubín	20,66	4.miesto
Timea Ivanová - Giraltovece	20,5	5.miesto
Matej Kamenický – Levoča	20,16	
Petra Králiková – Žilina	19,81	
Barbora Kostolanská –Dolný Kubín	19,5	
II. kategória: Lenka Chrzanová - Giraltovece	22,83 bodov	1. miesto
Aleksandra Bodziak – Sanok	22,5	2.miesto
Petr Brachaczek – Ostrava	22,33	3.miesto
Peter Pitorák – Levoča	20,33	3. miesto

- r -

Ďalšie výsledky ZUŠ

Základná umelecká škola v Giraltovcích získala za 2 týždne na rôznych súťažiach viacero popredných umiestnení:

- Regionálna prehliadka detských folklórnych a nefolklórnych kolektívov **žiačky TO ZUŠ – choreografia „Farebný svet“ – hlavná cena**
- Na 1. ročníku regionálneho kola súťaže v sólovej hre na akordeóne – Svidník 16.4.2008 **Kristína Daňková – zlaté pásmo v 1. kategórii**
Andrea Foltínová – strieborné pásmo v 3. kategórii
Žaneta Mižeková – zlaté pásmo v 4. kategórii
Ludmila Moľová – strieborné pásmo v 4. kategórii
- Súťažná prehliadka v speve ľudových a umelých piesní žiakov ZUŠ v Bardejove 17. 4. 2008 – Prešovský a Košický kraj:
- **Petronela Harčariková – strieborné pásmo v B. kategórii,**
- **Adela Perželová – bronzové pásmo v C. kategórii,**
- **Peter Cyprich – zlaté pásmo v D. kategórii, zároveň laureát súťaže**

- ZUŠ -

Deň učiteľov na Gymnáziu v Giraltovciach - alternatívny učebný deň pod vedením študentov

Je 28. marec 2008, pre učiteľov najväčší sviatok, pre študentov Gymnázia v Giraltovciach náročný deň. Zástupcovia Študentskej samosprávy sa po dohode s riaditeľom školy rozhodli vziať v tento deň do vlastných rúk organizáciu vyučovania.

Vybraní študenti, ktorí si trúfli skúsiť na vlastnej koži ťažký učiteľský chlebiček, sa na tento deň pripravili dôkladne a v dostatočnom predstihu, aby všetko vyšlo tak, ako má byť. Chceli sami čo najlepšie ukázať, ako si predstavujú vyučovaciu hodinu, čo im na vyučovaní chýba, ako by ho urobili pestrejšim a zaujímavejším, a, samozrejme, vyskúšať si, aké je to stáť za učiteľskou katedrou.

Netradičný vyučovací deň pod vedením študentov sa začal úvodnou reláciou v školskom rozhlase, po ktorej sa vedenia vyučovacích hodín ujali samotní študenti.

Na mnohých vyučovacích hodinách bolo vidieť veľké zaniehanie a pracovné nasadenie. Učitelia sa zaradili medzi študentov a pomáhali riešiť úlohy a zadania, súvisiace s opakovaným, alebo dokonca celkom novým učivom. Študenti, ktorí viedli vyučovacie hodiny, sa ukázali ako veľmi dobrí žiaci svojich učiteľov, a to nielen preto, že bez ťažkostí pracovali s obsahom učiva, ale aj tým, že využili mnohé, od svojich učiteľov odpozorované vyučovacie postupy. Zaujímavými boli hlavne tie vyučovacie hodiny, na ktorých študenti v spolupráci s učiteľmi používali veľmi obľúbenú výpočtovú a prezentačnú techniku. Takto to bolo napríklad na hodinách cudzích jazykov, na ktorých študenti demonštrovali výborné zručnosti v spracovávaní vlastných prezentácií. Tie následne spolužiakom sprostredkovali prostredníctvom práce s dataprojektorom. Inou formou práce, ktorá sa teší rovnako veľkému záujmu zo strany študentov, bola práca s jazykovými cvičeniami on-line cez internet. Mimoriadne atraktívnou sa v poslednom období v našej škole stala interaktívna tabuľa v učebni matematiky, ktorú študenti v tento deň využili na riešenie matematických úloh a hlavolamov.

Zahanbiť sa však nedali ani tí najmladší – žiaci 1. stupňa osemročného gymnázia, ktorí sa nebáli skúšať, opakovať, ale preberať aj nové učivo a zamestnať svojich spolužiakov zábavnými kvízmami, hlavolamami, krížovkami či osemsmerovkami.

Po celý deň vládla v škole príjemná pracovná, ale zároveň sviatočná atmosféra, ktorú dotvárali kyticke kvetov v rukách tých, ktorým predovšetkým tento slávnostný deň patril.

(kpš)

Deň narcisov na Gymnáziu v Giraltovciach

Už po tretíkrát študenti našej školy zorganizovali zbierku v rámci Dňa narcisov. Výťažok zo zbierky je určený na liečbu ľudí s onkologickým ochorením. Každý, kto prispel, dostal žltý narcis ako symbol boja proti rakovine.

Okrem nášho gymnázia dobrovoľníčky navštívili Strednú školu podnikania, banky, cukráreň, lekárne, stávkovú kanceláriu, nesmel chýbať ani Mestský úrad a iné organizácie v našom meste.

Zbierku zorganizovali študentky 3.A: Mária Hviščová, Zuzana Kuseková, Lenka Novotná, Dominika Tomková, Natália Dunčáková, Júlia Koščová, Iveta Vavreková a Gabriela Brišková pod vedením pani profesorky RNDr. Evy Bogľarskej. Na otázku, aké boli ohlasy, odpovedali: „Každý rád prispel a mal dobrý pocit z toho, že môže aspoň takýmto spôsobom pomôcť.“ Celkovo sa vyzbieralo vyše 9 800 Sk.

(kpš)

Študenti Gymnázia v Giraltovciah vystúpili na Pamätnom večere v Poprade

Narodili sme sa do jedného sveta, jednej matke ... Týmto mottom, slovami spisovateľa židovského pôvodu Arnošta Lustiga, uviedlo SNM – Múzeum židovskej kultúry v Bratislave, Podtatranské osvetové stredisko v Poprade a mesto Poprad Pamätný večer venovaný židovským občanom odvlečeným do nacistických koncentračných táborov.

Pamätný večer, nad ktorým prevzal záštitu predseda vlády Slovenskej republiky Robert Fico, sa konal v Dome kultúry v Poprade v nedeľu, 6. apríla. Medzi zúčastnenými hosťami boli košický rabín Jossi Steiner, veľvyslanec štátu Izrael na Slovensku Zeev Boker, veľvyslanec Bulharskej republiky na Slovensku Ognian Garkov, riaditeľ Múzea židovskej kultúry v Bratislave Pavol Mešťan.

Hudobno – slovné pásmo venované histórii židovského národa a obdobiu holocaustu, ktoré pripravili učitelia a študenti Gymnázia v Giraltovciah, opäť silne zarezovalo nielen svojím hlboko humánnym posolstvom, ale tiež precítenou interpretáciou poézie z diel židovských autorov v podaní študentov giraltovskeho gymnázia. Pásmo pôsobivo dopĺňali autentické fotografie transportovaných židovských mužov, žien a detí z obdobia holocaustu. Celému programu dominovali slová Arnošta Lustiga ako výzva k zodpovednosti ľudí voči sebe samým.

(kpš)

Šikovní matematici

V našom gymnázii máme mnohých šikovných študentov s vynikajúcimi matematickými schopnosťami. Tí, ktorí majú radi číslie, slovné úlohy a hlavolamy, majú každoročne možnosť potrápiť si svoje hlavičky v matematickej olympiáde a pytagoriáde, kde si môžu svoje vedomosti porovnať s rovesníkmi z iných škôl. V tomto školskom roku boli všetci študenti nášho gymnázia mimoriadne úspešní.

Počas prípravy usilovne počítali príklady a lámali si hlavy nad rôznymi „chytákmi“ aj mimo vyučovania. Táto ich snaha im priniesla naozaj vynikajúce výsledky. Ved' nie každý sa môže popýšiť prvým miestom alebo sa stať čo i len úspešným riešiteľom.

Vďaka, samozrejme, patrí aj pani profesorke Mgr. Viere Čížekovej, ktorá účastníkov súťaže trpezlivo a poctivo pripravovala a obetovala im veľa zo svojho voľného času.

Okresné kolo matematickej olympiády a pytagoriády sa v tomto školskom roku konalo vo Svidníku v dňoch 2. a 9. apríla.

Naši študenti sa umiestnili takto:

Matematická olympiáda:

Kategória Z 5:	Hliboký Samuel - príme	1. miesto
Kategória Z 6:	Varga Lukáš - sekunda	1. miesto
	Križanek Jaro - sekunda	2. miesto
Kategória Z 7:	Digoňová Mária - terciá	1. miesto

Pytagoriáda:

Kategória P 5:	Matiková Kristína - prímea	1. miesto
	Hliboký Samuel - prímea	3. miesto
Kategória P 6:	Varga Lukáš - sekunda	2. miesto
Kategória P 7:	Digoňová Mária - terciá	3. miesto
	Pališinová Dominika - terciá	úspešná riešiteľka

Všetkým našim vynikajúcim riešiteľom blahoželáme a želáme im v budúcnosti veľa úspechov.

Žaneta Miženková, sexta
Gymnázium Giraltovece

Ako ďalej Súkromná ZŠ pri ZSS SD Jednota GIRALTOVCE?

Viacerí rodičia si v poslednom čase kladú túto otázku. Po odpoveď som si zašla za manažérom školy p. Ing. Kušnírom a jej riaditeľom PaedDr. Koššalom.

Odpoveď je jednoduchá, aby mohla vzniknúť škola, sú potrebné priestory, učitelia, rozhodnutie o zaradení do siete škôl a školských zariadení SR a žiaci.

Prvé tri podmienky sú pripravené a ďalší rodičia žiakov dostanú príležitosť prihlásiť svoje deti v máji a v priebehu ďalších mesiacov až do septembra.

Čo škola ponúka? K dispozícii bude prvý ročník (zápis žiakov do 1. ročníka sa uskutočnil vo februári, napriek tomu existuje možnosť prihlásiť svoje deti na Súkromnú ZŠ). V máji bude možné požiadať o prestup do 2., 3. a 4. ročníka ZŠ z tunajšej i okolitých ZŠ, tiež z málotriednych základných škôl.

Vedenie školy chce naplniť triedy nižším počtom žiakov (17-18 v triede), aby bolo možné realizovať individuálny prístup k žiakom, a tak im poskytnúť väčší priestor na vzdelávanie a rozvoj osobnosti. Už od 1. ročníka chce škola odborne vyučovať anglický jazyk (v prvých 2 ročníkoch iba v hovorenej forme). Od 5. ročníka pribudne žiakom druhý cudzí jazyk.

Popoludní budú mať deti možnosť ostať v školskej družine, v prípade záujmu sa im zabezpečí výživný a zdravý olovrant. Obedy budú k dispozícii v škole, bez dochádzania do jedálne v Nebíčku.

Triedy budú zriadené v priebehu leta v priestore bývalého kina, aby sa zabezpečilo oddelené vyučovanie malých žiakov a starších študentov. Za štúdium škola zatiaľ nebude vyžadovať žiadny finančný príspevok.

Súkromná základná škola v Giraltovcích bude plne organizovaná, to znamená od 1. až po 9. ročník. Tieto triedy budú vznikať postupne, prijímať sa teda bude v ďalších rokoch vždy do 1. ročníka.

Vedenie školy dáva k dispozícii možnosť prezrieť si priestory školy, prípadne dostať ďalšie informácie priamo u vedenia školy.

Tel. kontakt : 054 7322510

Rozprávala sa A. Škurlová

Nové možnosti pre žiakov ZSS SD Jednota Giraltovece

Možno ste si mnohí všimli, že na rôznych súťažiach, výstavách alebo záberoch z jedál sa okrem nádherných pokrmov na tanieroch nachádzajú rôzne výrobky, ktoré pripomínajú umeleckú prácu. Je to nový trend, ktorý sa v modernej gastronómii nazýva kuchárska a cukrárska artistika, s podmienkou použitia jedlých materiálov. Jednou z oblastí tohto trendu je aj carvingfruit- vyrezávanie ovocia.

Dňa 26.marca 2008 v priestoroch Združenej strednej školy spotrebných družstiev Jednota v Giraltovciach sa uskutočnil prvý kurz Carvingfruit – dekoratívne vyrezávanie zeleniny a ovocia, ktorý zorganizovala majsterka odborného výcviku Bc. Anna Matisová. Kurzu sa zúčastnilo 16 frekventantov – žiakov 2.-3. ročníka odboru hostinský a nadstavbového štúdia podnikanie v remeslách a službách, spolu s majsterkami odborného výcviku. Tieto takmer umelecké diela na tanieri sa učili žiaci tvoriť pod vedením lektora kurzu Tomáša Vidu z Bratislavy, ktorý je absolútnym víťazom CZ CARVING CUP-u, ktorý sa konal v Ostrave, víťazom viacerých domácich a zahraničných súťaží, jeho umelecké diela možno vidieť aj na mnohých výstavách a gastronomických akciách /napr. SWEET CUP v Prešove/.

Všetci zúčastnení úspešne absolvovali základný kurz pre začiatočníkov. Takmer všetci s nadšením sa rozhodli pokračovať aj v ďalších kurzoch, ktoré nasledujú po zvládnutí základov – *Kurz pre pokročilých, Ružový kurz a Melónový kurz.*

„Umelecké diela“ tvorivého snaženia účastníkov kurzu mohli obdivovať nielen naši žiaci a pracovníci, ale aj verejnosť, ktorá sa u nás stravuje na výstavke v školskej jedálni.

Sme radi, že riaditeľ našej školy PaedDr. Martin Koššala ponúkol našim žiakom nielen základy gastronomického umenia, ale aj čosi navyše – moderné gastronomické trendy, techniky. Tento kurz bol prvý, dúfame, že nie posledný, a preto sa tešíme na ďalšiu spoluprácu s p. Tomášom Vidom a predovšetkým na to, ako budú naši žiaci svoje snaženie prezentovať na rôznych súťažiach a výstavách a po skončení štúdia aj v praxi.

Bc. Anna Matisová, majsterka OV

J E A N

Máme opäť jar, pomerne neprívetivú, prívaly dažďa a silného vetra nás vo vzácnom veľkonočnom čase prinútili ostať v teple domova a /ak sme ten čas prežívali sami/ oddať sa spomienkam na predchádzajúce sviatky.

Pred rokom k nám bolo slniečko láskavejšie a dovolilo nám v prebúdajúcej sa jari zamieriť do prírody. Aj my sme spolu s priateľkou Betkou zamierili na kopec nad Kóreou a odtiaľ naša cesta viedla k rybníku. Tu, nie prvý raz, sme stretli Jeana. Bol začiatok apríla, my oblečené v teplých vetrovkách, šatky na hlavách nás chránili pred jarným vetrom, ktorý v skorej jari vie byť ešte veľmi neprívetivý. Jean mal na sebe tričko s krátkym rukávom, na nohách baganče naboso, bez ponožiek. Vracal sa od rybníka, kde sa cestou poumýval, v ruke niesol umelohmotnú fľašu, ktorú svojim špeciálnym spôsobom používal na odchyťovanie brezovej šťavy. Jeho technológiu sme si všimli, keď sme pokračovali v prechádzke. Stačilo ohnúť jeden z tenkých konárikov briezky, nadrezať ho a upevniť naň fľašu /veľmi šetrný spôsob, chrániaci život stromu/.

Túto zvláštnu postavičku sme mali všetci možnosť vnímať na pôde nášho mestečka takmer dva roky. Cudzinec, Francúz, vždy sprevádzaný tmavým oslíkom, poväčšine obklopený

krdľom detí, ktoré sa nosili na somárikovi, alebo jednoducho sprevádzali tmavovlasého Jeana s podivným výzorom, dobrosrdečným výrazom v tvári, s vlasmi pospletanými do vrkočov, vždy veľmi skromne a ľahko oblečeného. Do nášho mesta zavítal zhruba pred tromi rokmi, hľadal nejakú farmu, kde by ho prichýlili, dali mu prácu, chlieb a ubytovanie. Viac si nežiadal. Keďže farmu klasického typu u nás nenašiel, uchýlil sa u pána Krupu v jeho drevených prístreškoch na konci mesta. Tu prebýval v senníku, spával tu ohrievaný iba dychom svojho oslíka, delil sa s ním o potravu a hľadal si robotu. Občas sa dajaká aj našla, ochotne pomohol ľuďom pri príležitostných prácach, odmenou mu najčastejšie bývalo jedlo alebo skromný peniaz, ktorý premenil na každodenný chlieb. Ak dostal od dobrých ľudí kus chleba s mäsom či salámou, nikdy sa oň nezabudol podeliť so psami svojho hostiteľa, im sa dokonca ušla tá lepšia časť nádielky. Sama som bola svedkom takého „lámania a dávania“.

Neviem toho o Jeanovi veľa. Pokúšala som sa v rozhovore s ním čo-to vyložiť z jeho života, jeho lámaná slovenčina to však nedovolila. Prezradil, že k nám prišiel z Čiech, postupne putujúc Moravou až na Slovensko, že aj tam sa pokúšal pracovať na farmách, dostal však iba jedlo a možnosť prenocovať, kým u nás sa mu rátalo, že za prácu dostával aj, síce skromnú, ale predsa len mzdu. Plánovala som dlhší rozhovor so Jeanom v lete, keď mi tlmočičku mohla robiť moja dcéra, Jean totiž vedel po anglicky. V máji však Jean odišiel, pôvodne plánoval cestu ďalej na východ, nakoniec sa však, ako sa neskôr ukázalo, pobral sa opačným smerom a na čas zakotvil kdesi pod Spišským hradom.

A tak nám ostali iba kusé poznatky o živote človeka, ktorý takmer 700 dní prebýval medzi nami. Koľkí z nás si ho všimli, koľkých z nás zaujal natoľko, aby sme rozmýšľali o pohnutkách, ktoré ho vytrhli z domova a viedli k neľahkej ceste pútnika bez strechy nad hlavou, bez istoty, čo prinesie zajtrajšok?

Hovorí sa, že každý človek, ktorého stretávame na svojej púti, prináša pre nás nejaké posolstvo. Dobré či zlé. Je len na nás, či neprejdeme okolo bez povšimnutia, bez toho, aby sme sa zamysleli nad tým, čo pre nás toto stretnutie mohlo znamenať. Rozmýšľala som napr. nad údelom Jeanovej matky. Synov totiž máme my mamy nielen rady, ale sme šťastné, ak na nich môžeme byť aj právom hrdé. A čo Jeanova mama? Čo viedlo jej syna, že si vybral údel Ahasvera? Túžba po poznaní? Únava z výdobytkov civilizácie? Snaha overiť si svoje sily a možnosti prežiť v ťažkej situácii? Bol zamestnaný? Nezamestnaný? Pochádzal z jednoduchého prostredia či zo zámožnej rodiny a toto bola akási forma osobnej vzbury?

Odpoveď na tieto otázky sa už asi nedozviem. Jean odišiel, ale jeho posolstvo tu zostalo. Prežiť sa dá aj za veľmi ťažkých okolností. Jean je toho dôkazom. Žil životom poľných vtákov či ľalií, ktoré sa netrápia otáznikmi, čo bude zajtra. Mal pokoj v srdci a ten ste si mohli prečítať v jeho očiach. Mohol nás naučiť láske k prírode i k zvieratám, skromnosti, pokore a zároveň schopnosti pevne vytrvať pri svojom presvedčení.

Nie, naozaj si nemyslím, že sa teraz všetci máme pustiť Jeanovou cestou. Ale niekedy, keď máme všetko, čo potrebujeme, ba aj viac, a predsa sa nám to zdá málo, spomeňme si na Jeana, ktorý sa na okamih stal súčasťou našich životov.

V dobe, ktorú často vnímame ako morálne vákuum, postavil pred nás celý rad otáznikov. Spolu s ním by sme mali pýtať na zmysel života, hľadať cestu. Jean ostal pre mňa otáznikom v dobe hľadania neľahkých odpovedí.

Alžbeta Škurlová

Pred niekoľkými mesiacmi som sa rozhodla, že pôjdem pracovať do Švajčiarska ako aupairka a táto myšlienka vo mne rezonovala až do chvíle, kým som si na internete nevyhliadla úžasnú ponuku, ako stvorenú pre mňa. A tým sa začala moja dobrodružná púť priamo do alpského raja...

S dopravou Student Agency mi táto cesta zbehla rýchlo, príjemne a pohodlne a všetkým odporúčam práve túto spoločnosť. K dispozícii máte totiž nielen toaletu, špičkové televízory, slúchadlá, zdarma si taktiež môžete vybrať dennú tlač či váš obľúbený teplý nápoj alebo lacno zakúpiť rôzne druhy studených nápojov.

Moje prvé pocity po vysadnutí z autobusu v neznámej krajine, a dokonca vo veľkomeste St. Gallen, sa miešali s pocitmi radosti, že som už na mieste, s pocitmi strachu, či sa tam po mňa niekto dostaví, alebo si musím poradiť iným spôsobom. Našťastie som nemusela vymýšľať nijaké stratégie, ako sa dostanem z veľkého mesta do menšieho, kde som mala ísť pracovať. Keďže sa po mňa nakoniec dostavili, dostala som sa na miesto, ktoré mi bolo neznáme a v ktorom som mala zostať celý mesiac.

Napriek práci som sa však veľmi tešila, že si môžem vychutnávať krásy zahraničnej prírody. Táto úchvatná krajina na mňa pôsobí ako čerstvo namaľované umelecké dielo, ktoré sa nepodobá tým ostatným. Neustále pasúce sa Milky so zvoncami na krku sú najtypickejším úkazom a nádherne zapadajúcou časťou alpského obrazu a musím povedať, že sú predsa len čímsi odlišné od tých našich, sú to proste alpské kravičky. Dokonale si máte možnosť vychutnávať aj svieži horský vzduch a tečúce pramene čerstvej horskej vody na každom kroku, a pritom sa nemusíte obávať, že vás postihnú žalúdočné ťažkosti. Vo väčšine oblastí ľudia bývajú priamo v lone prírody a v objatí Álp, veľmi ťažko a náročne však pracujú na vysokohorských poliach.

Ich kultúra je skutočne na veľmi vysokej úrovni. Na každom rohu vysadené krásne kvety, nikomu nenapadne zlomiť ich a na zemi nenájdete jedinú omrvinku, nie to ešte odpadky. Odpad je v krajine mlieka a čokolády separovaný do viacerých zložiek – sklo, papier, kartón, plast, ostatný odpad, a dokonca aj staré pečivo určené pre domáce zvieratá. Striktne však dodržiavajú nariadenie, že ním musí byť suché, ničím nenavlhčené pečivo, bez akýchkoľvek prísad. Ani náhodou sa vám nestane, že vám nejaký šofér na priechode nezastaví svoje auto, a pri školách sú cesty zreteľne vyznačené, aby sa tam jazdilo so zvýšenou opatrnosťou. Väčšina trávnikov a detských ihrísk je vyznačená ceduľkami s nápismi, že na miestach, kde sa hrajú deti, sú zakázané prechádzky so psami.

Výstavba švajčiarskych domčekov je mimoriadne zaujímavá a tradičná jedine pre obyvateľov tejto kultúrnej krajiny. Romantické okenice s kvetmi neobyčajne dotvárajú ich imidž samostatnosti, nezávislosti a svojskosti...

Ďalším úkazom je ich slušnosť a vychovanosť, pretože sa všetci navzájom zdravia bez toho, aby sa poznali a z ich tváří žiari úprimnosť, srdečnosť a priateľnosť. Moderné poľnohospodárske stroje uľahčujú pomoc ťažko pracujúcim ľuďom vo vysokohorských podmienkach a u nás takéto zariadenia nájdete len zriedkavo. Hoci je tam štandardne drahý život, fantasticky sa dajú využiť sezónne zľavy a časté akcie, predovšetkým na oblečenie, pretože klesnú až „pod cenovú hladinu“. Švajčiarske platy sú však mnohonásobne vyššie ako tie naše a najviac peňazí vraj zarábajú lekári.

O svoje zuby Švajčiari nadmieru dbajú, pretože jeden zub ich môže vyjsť v prepočte až na niekoľko stotisícoviek. Najväčšmi som sa však zarazila pri pohľade na luxusne zariadené lekárske ordinácie. Ako aupairka som na lekárskej prehliadke sprevádzala malé dievčatko, ktoré som mala vo svojej opatere, spolu s jeho matkou. Hneď pri vstupe si musíte obuť teplé domáce papuče, ktoré sú každému k dispozícii, deti majú dokonca širokú možnosť výberu a môžu si zvoliť jedny z viacerých zvieracích papučiek. Príjem má na starosti zdravotná

sestra, ktorá je v niektorých prípadoch i lekárničkou, a práve s týmto úkazom som sa i stretla. Mala som možnosť vidieť, že lieky, ktoré lekár dievčatku predpísal, nám osobne dala priamo v ambulancii sestrička, takže lekáraň navštívite len v prípade, ak si chcete nejaký vitamín dodatočne kúpiť.

V ambulancii bol k dispozícii aj moderne zariadený detský kútik s množstvom hračiek, regály plné kníh pre deti či o deťoch a moderné prútené kreslá na sedenie pre mamičky. Čo ma však najviac zarazilo, bol fakt, že lekár vyjde za pacientmi priamo zo svojej ordinácie a osobne podá ruku deťom i matkám, aby sa gentlemany predstavil a zdvorilo ich privítal. V ich medicínskej oblasti sa vykonávajú skutočne odborné vyšetrenia a všetko som si to podrobne všimala. Dieťa, trpiace len kašľom, je vyšetrené úplne kompletne a doktor vás už neposiela za ďalšími odborníkmi, pretože on sám je profík v každej oblasti. Kontrolné vyšetrenie vám nariadi hneď o pár dní, v niekoľkých nasledujúcich mesiacoch však nasledujú ďalšie preventívne vyšetrenia, aby sa náhodou nič nezanedbalo a pravidelne sa sledoval stav pacienta. Mala som možnosť navštíviť dokonca aj školu, čo bolo pre mňa ďalším ohromujúcim zážitkom. Najväčšiu radosť mi robilo zisťovanie toho, aké všelijaké možnosti a pomôcky majú švajčiarske deti a s akým entuziazmom tam chodievajú. Výťahy, zväčšovacie zrkadlo pre zábavu, najmodernejšie školské pomôcky, kútiky na hranie a maľovanie, dokonale moderné triedy a kamarátski učitelia, to všetko sa zaraďuje k ich školskému systému.

Zábava však taktiež neodmysliteľne patrí k ich bujarému spôsobu života. Aj to som si na vlastnej koži poriadne okúsila, a veru musím povedať, že obyvatelia neutrálnej krajiny sa vedia skvelo zabávať. Najčastejšie akcie sú festivaly, jarmoky, výstavy domácich zvierat a sviatky koncom jesene, keď sa lúčia so sezónou veľmi netradičným spôsobom. Ich životodarkyne, teda kravičky ovešané nádhernými vencami z kvetov, prechádzajúce sa ako modelky, ženú pastieri a poľnohospodári z vysokohorských salašov dolu do dedinských stajní. Večer si miestni či návštevníci okrem pijatiky užívajú aj skvelú tancovačku, ktorá sa končí až skoro ráno. Úžasným zistením bol pre mňa i fakt, že jarmoky nemajú len dospelí, ale dokonca i deti, čo je pre nás veľmi zaujímavé a netradičné. Žiadne bláznivé a nebezpečné kolotoče, ale jazda na poníkovi, chytanie hračkárskych rybiek, koleso šťastia s výhrami či trampolína, pri tomto druhu detskej zábavy sa istotne deťom nemôže nič stať, takže rodičia nemusia mať žiadne obavy o svoje ratolesti. Švajčiari sú veľmi sebestační v každej oblasti a všetko, čo robia, zanecháva veľký dojem a stopy. Majú sa skutočne dobre, čo vidieť aj v politike či doprave. Spoločnými silami prispievajú k svojbytnosti a hrdosti národa a svoj štát si nesmierne vážia, o čom svedčia vlajky na domoch týchto vlastencov.

Musím však uznať, že starať sa o trojročné dievčatko a popritom sa venovať domácnosti nebola práve najjednoduchšia úloha. Malá Rebeka, ktorá mala už v poradí pätnástu aupairku, teda mňa, a ktorej rodičia nežijú spolu, si vyžadovala mimoriadnu opateru a poriadnu dávku trpezlivosti. Nechcem nikoho odsudzovať, no myslím si, že dieťa do troch rokov potrebuje mať oboch rodičov pri sebe a matku na materskej dovolenke, pretože práve tento vek je vo vývine dieťaťa najdôležitejší. Deti v zahraničí sú obklopené množstvom hračiek a vecí, avšak na lásku non-stop pracujúcich rodičov, poniektorých aj cez víkendy, zostáva príliš málo času... Aupairky majú teda na starosti nielen deti, ale podľa inzerátov aj tzv. ľahké domáce práce, a tak sa z pestúnok stávajú ženy domáce, lepšie povedané zahraničné. Každý deň príprava obeda, tip-top vyčistená kuchyňa, vysávanie, vešanie prádla, žehlenie ... a takmer žiadne voľno, asi takto vyzerá náplň práce väčšiny slovenských aupairiek v zahraničí.

Aj popri práci som si však tento pobyt dokonale vychutnala, do sýtosti som načerpala energiu z horskej prírody a prívetivých tvárí okoloidúcich ľudí i navštívila množstvo nádherných miest. Keďže som sa narodila v znamení Rýb, mojimi poznávacími miestečkami sa stali aj Bodamské a Valentské jazero a kúpala som sa v perfektných bazénoch na

moderných kúpaliskách. Som veľmi spokojná, že som mala možnosť vidieť túto nezávislú stredoeurópsku zem a istotne by som sa tam ešte niekedy vrátila.

Všetko má teda dve stránky a každá skúsenosť obohacuje náš život. Som skutočne šťastná, že som využila šancu, ktorá sa mi naskytla, a mala tak možnosť spoznať nielen nové miesta, ale aj nových ľudí. Keby som pozerala na minimálne platobné podmienky, iste by som sedela doma, nezažila nič nové a nespoznala pestrý svet i bytosti, ktoré v ňom žijú. Človek sa totiž v prvom rade obohacuje novými poznatkami, zážitkami a skúsenosťami a môžem hrdo vyhlásiť, že som vďaka nim zbohatla na duchu už teraz...

Martina Štofková

Z činnosti ZO ZPCCH v Giraltovcích

„Všetko, čo ľudí spája a nie rozdeľuje, má význam robiť.“

Táto myšlienka vystihuje aj zámer a činnosť ZO ZPCCH v Giraltovcích, ktorá naozaj spája ľudí – svojich členov rôznych vekom, vzdelaním, postavením, zdravotným postihnutím, ale aj sympatizantov. Vo svojej činnosti sa im snaží v priebehu roka ponúknuť v tzv. Dni zdravia primerané športové aktivity, poznávacie zájazdy, rekondičné pobyty, kultúrne a spoločenské vyžitie, ale aj potrebné poradenstvo v oblasti lekárskej starostlivosti, lekárske služby, zmien v ich organizovaní, informácie posudkového lekára a pod. A práve toto bolo náplňou poslednej výročnej členskej schôdze 17.4. 2008, kde si takmer sedemdesiat prítomných vypočulo najnovšie informácie a usmernenia od pozvaných hostí nášho praktického lekára, rýchlej záchranej služby, lekára ortopéda, zároveň odpovedali na vznesené otázky prítomných.

Aktuálne informácie z činnosti nášho zväzu v rámci Slovenska si prítomní vypočuli Dr. Michala Varcholíka, člena výboru SZ ZPCCH. Náročnosť všetkých podujatí je opodstatnená, ale možná v súčinnosti všetkých zainteresovaných, nielen členov výboru, ale aj radových členov, mestských inštitúcií a ústretovosťou hostí. Všetkým patrí srdečné poďakovanie.

Mária Osifová
Predseda ZO ZPCCH

ANNA MITALOVÁ
ČAS ŽIVOTA

NA CESTU

My všetci, ľudia súčasnej doby, často konštatujeme, že žijeme vo veľmi zložitom svete. Súčasnosť nám priniesla do našich životov mnohé doteraz nepoznané problémy a my sa pokúšame hľadať ich riešenia. Niekedy úspešne, často však zlyhávame v našom hľadaní. Žijeme preto plní obáv o svet budúcnosti, budúcnosť je pred nami zahalená závojom a my nedokážeme zaň nahliadnuť.

V takejto dobe hľadania prichádza k nám autorka Anna Mitalová po krátkej odmlke, ktorá uplynula od vydania jej prvej knihy náboženských úvah pod názvom Hladenie duší /2007/, už s druhou knižkou pod názvom Čas života. Pokúša sa ňou spolu s nami hľadať odpovede na neľahké otázky našej doby. Aj v našom mene sa nástojčivo pýta, u koho hľadať správne riešenia. Pre ňu je odpoveď jednoznačná. Je to „život žitý v súzvuku s Božími zákonmi,“

v súlade s Knihou kníh – Svätým písmom. Jednotlivé zamyslenia sa usilujú byť návodom na život každého jednotlivca, radou, ako žiť v kruhu rodiny, blízkych a priateľov.

Autorka však prekračuje rámec návodov na život žitý v súzvuku iba s najbližším okolím, bratskú, sesterskú i rodičovskú lásku rozširuje na vzájomné vzťahy celého ľudského spoločenstva. Pri hľadaní odpovedí vychádza z jednotlivých žalmov Písma svätého. Zamýšľa sa nad potrebou vzájomnej pomoci ľudí, príklady hľadá a nachádza v živote a v skutkoch Božieho Syna. Hlbšie začrela do tematiky rodiny v posledných kapitolách svojej knihy, kam zaradila aj dojímavé a úprimné vyznania svojim najbližším, ktoré spracovala vo forme životných medailónov.

Pri čítaní jej úvah, príbehov a kratších zamyslení máme možnosť rozmýšľať o sebe, svojich skutkoch, byť k sebe úprimní a pravdiví. To je začiatok, ktorý by mohol nájsť svoje pokračovanie na ceste k dobru, láske a spravodlivosti v našom živote. A práve o to autorke pri vydaní novej knižky ide.

„ Stvor mi čisté srdce, ó Bože.“ Ž 51,12

Mgr. Alžbeta Škurlová

/Túto publikáciu si môžete zakúpiť v mestskej knižnici za 50.- Sk/

AKO TO VIDÍM JA !

Jedno múdre príslovie hovorí, že: „ Nie je hanbou padnúť na kolená, ale hanbou by bolo, keby sme sa nepostavili“. Toto príslovie sa plne stotožňuje s rómskym etnikom. Rómske etnikum už pri samotnom príchode na Slovensko v 14. a 15.stor. padlo na kolená a doposiaľ sa nepostavilo, a ak, tak len mizivé percento z celkového počtu Rómov na Slovensku. Kto alebo čo je toho príčinou, že sa stále nachádzame na kolenách alebo v podrepe?

Moja odpoveď je, že sčasti majorita tej-ktorej spoločnosti, ale z veľkej časti samotní Rómovia. Koľko uznesení sa prijalo, koľko zákonov a koľko programov, ale nič sa nenaplnilo do bodky alebo aspoň spolovice. Darmo sa budú prijímať rôzne programy alebo zákony, ak hlavne rómske etnikum si neuvedomí, že je to pre nich, že je to pre ich dobro.

Príčinou toho, že stále kľáčime, je v prvom rade vzdelanosť. Veď v dnešnej dobe, keď vzdelanostná úroveň majority je na veľmi vysokom stupni, keď už do vesmíru sa chodí na výlety, Rómovia, tým myslím alebo odhadujem 80% rómskej populácie, nedosahuje ani minimálnu vzdelanostnú úroveň. Stále si nevieme uvedomiť, že len vzdelanosť nám otvorí oči a že len vzdelanosťou sa prebojujeme ďalej. Uvediem príklad z Giraltoviec, 80 % chlapcov a dievčat vo veku 14-18 rokov po ukončení ZŠ nepokračovalo v ďalšom vzdelávaní, čiže sú bez kvalifikácie. Ale čo ďalej, veď tých 80% bude o krátku chvíľu rodičmi. Pýtam sa! Ako ďalej? Odpoviem si sám! Veď naši rodičia žili, ako žili, aj my budeme tak žiť, lebo tak nám to vyhovuje. Poberať soc. dávky a mať rôzne výhody, to je naše, ale vrátiť spoločnosti, tak to nie, lebo my sme tu na to, aby sa o nás staral niekto cudzí, toto je krédom veľkej časti Rómov.

V apríli 1971 sa konal prvý Rómsky kongres. Na tomto Pražskom rómskom kongrese bolo prijaté uznesenie, ktorého zákonom je vzdelanie a výchova. 8. apríl je Deň Rómov a práve preto píšem o tom. Ešte ku kongresu. Tam sa schválil návrh na vytvorenie rómskej vlajky /zelená, modrá, hnedá a červené koleso /. A schválila sa aj rómska hymna „Dželem, dželem“ /Chodím, chodím, alebo kráčam - kráčam/. Aj tieto symboly hovoria o tom, že nemáme kľáčať, ale máme sa pozviechať a stále ísť ďalej, čiže napredovať vo vývoji.

Ak prvou príčinou zaostávania rómskeho etnika je vzdelanostná úroveň, tak druhou je to, že nemáme alebo nechceme uznať Rómov, ktorí sú na vysokom stupni vzdelanosti za svojich lídrov. Ak ide o Róma, ktorý je vzdelaný, vieme ho úplne zdegradovať a ponížiť. Prečo? No

preto, že on je Róm a nemôže byť lepší – múdrejší ako ja, ktorý som bez vzdelania a žijem, ako žijem. Toto je tá prekliata mentalita Rómov. Kresťania majú svojich duchovných, ale aj svetských pastierov, no my Rómovia, možno 80%, nemáme ani jedno, ani druhé. A ak, tak máme pastierov iba z majority. Práve to je veľkou chybou, že nechceme, aby nás rómsky pastier viedol, nechceme, aby nám ukázal, že sa dá postaviť, a nielen kľáčať alebo padať na kolenná. Ak si toto neuvedomíme, potom nám niet pomoci a budeme ďalších 500-600 rokov žiť tak, ako žijeme, lebo raz darmo, komu niet rady, tomu niet pomoci. A ak si nevážim toho, ktorý vzišiel z nás, ktorý niečo dokázal a chce, aby sme sa my Rómovia mohli hrdo hlásiť k tomu : Áno, som Róm, ale žijem, pracujem a správam sa tak, ako aj ostatní v našej spoločnosti, aj keď moja rómska mentalita je iná ako mentalita majority.

Rómovia, skúste pomaly vstávať a uvidíte, že sa dá aj lepšie žiť a nebudete odkázaní len na majoritu, lebo váš život bude vo vašich rukách a pri získaní aspoň tej najnižšej kvalifikácie si tento život zariadite tak, ako vy chcete, a nebudete si myslieť, že vám to niekto nalínajkoval, lebo rómsky problém, to nie je problém majority, to je problém rómskeho etnika, lebo tak ako my Rómovia budeme žiť a správať sa, tak sa tento rómsky problém bude riešiť. Nezostáva mi nič iné, ako napísať myšlienky môjho priateľa z majority, ktorý má skúsenosti s rómskym etnikom. Povedal: „Raz možno naša Zem zanikne, čiže nebude sa točiť okolo svojej osi ani okolo Slnka, ale ostane zo Zeme jeden problém a ten sa bude točiť okolo Slnka a ten problém sa volá – rómsky problém“.

Ja sa s touto myšlienkou stotožňujem, lebo veľká časť Rómov si neuvedomuje, že rómsky problém, to nie je problém len majority, ale je to hlavne problém nás Rómov, a preto riešme si ho, postavme sa na nohy, aby nám nebola hanba! Tak to vidím ja!

Jozef Cina

Zriadenie tkáčskej dielne – záverečné hodnotenie projektu

Domov sociálnych služieb v Giraltovciach spracoval v roku 2007 projekt pod názvom „Zriadenie tkáčskej dielne“, prostredníctvom ktorého sa uchádzal o finančnú podporu Nadácie SPP na osvojenie si základných vedomostí a zručností z oblasti ľudových remesiel – tkáčstva.

Obsahovou náplňou projektu, ktorý bol podporený finančnou čiastkou 50 120,- Sk, bolo zriadenie tkáčskej dielne pre klientov s využitím troch nových tkáčskych stavov a šesť stoličiek, ktoré boli zakúpené vďaka finančnej podpore Nadácie SPP v rámci programu OPORA.

Samotná realizácia projektu prebiehala v mesiacoch september 2007 až február 2008 v priestoroch Domova sociálnych služieb v Giraltovciach. Cieľová skupina 6 klientov bola vytvorená na základe dobrovoľnosti a záujmu o novovytvorené aktivity. Veľmi pozitívne hodnotíme prejavovaný záujem nielen cieľovej skupiny projektu, ale i záujem ostatných klientov najmä z pohľadu škály osobného záujmu. Pre zabezpečenie potrebného tkáčskeho materiálu boli zaangažovaní všetci zamestnanci zariadenia, a to prostredníctvom výzvy na prinesenie vyradeného nepotrebného šatstva zo svojich domácností. Samotná činnosť klientov spočívala najmä v príprave materiálu na tkanie, rozpoznávaní textilných materiálov na tkanie, naučili sa strihať handry, textílie. Pri oboznámení sa s tkáčskym stavom a so základnou väzbou sa klienti naučili ovládať tkáčsky stav tkaním jednoduchých koberčekov na základe návrhov – jednofarebných a dvojfarebných pásov. Vďaka odborným znalostiam profesionála z oblasti tkania na krosnách pozornosť si získalo aj tkanie vankúšov, rôznych kvetinových, geometrických vzorov a pod. Klienti boli veľmi kreatívni, ambiciózni, vedeli sa rýchlo učiť a nemali problém pozrieť sa na svoje chyby, poučiť sa a posúvať dopredu.

Zriadenie tkáčskej dielne pre klientov domova sociálnych služieb možno považovať za prínos nielen z pohľadu materiálneho vybavenia, ale aj z pohľadu samotného rozvoja osobnosti klientov a aktivizácie klientov v rámci pracovnej terapie. Pri práci s mentálne postihnutými klientmi najvýznamnejšou zložkou je motorická oblasť, cez ktorú možno ovplyvniť nielen ich telesnú kondíciu, ale aj psychickú stránku, ich záujmy, správanie, odpútať ich pozornosť od zdravotných ťažkostí a aktívne vplývať na využitie voľného času. Popri práci sa znovu cítia užitočnými, majú dobrý pocit z úspechu, zlepšili sa medziľudské vzťahy.

Týmto projektom sme chceli poukázať, akú dôležitú úlohu v živote klientov zohráva systematicky vykonávaná pracovná terapia. Aj v budúcnosti budeme vyvíjať maximálne úsilie na to, aby sa klienti mohli zdokonaľovať v získaných vedomostiach a zručnostiach a hotové výrobky tak mohli sprístupniť nielen širokej verejnosti regiónu v areáli zariadenia, ale aj prezentovať v obdobných zariadeniach v zahraničí.

Bc. Zuzana Jurčová
sociálna pracovníčka

Poradňa, PEERisti a Prevencia

Podduklianske osvetové stredisko v spolupráci s **Pedagogicko-psychologickou poradňou vo Svidníku** v záujme skvalitnenia činnosti v oblasti prevencie drogových závislostí a kriminality pripravilo pre členov PEER aktivistov stretnutie zamerané na prevenciu drogových závislostí.

Čo vlastne znamenajú Peer aktivity? Názov pochádza z anglického spojenia peer –to-peer, čo v preklade znamená rovesník – rovesníkovi. Môže ísť o rôznu vekovú skupinu, sociálne postavenie či prospech žiaka. Peer aktivista je základom rovesníckej prevencie.

Hlavným princípom peer programov je aktívne zapojenie žiakov, ktoré sa zakladá na osobnej komunikácii výcviku a následnom využití laických, na tento účel vopred pripravených vrstovníkov.

Stretnutia sa uskutočnili v priestoroch Podduklianskeho osvetového stretnutia pod vedením pani Hrebeňakovej. Lektormi boli riaditeľ **PaedDr. Vladislav Artim** a odborní zamestnanci Pedagogicko-psychologickej poradne vo Svidníku **Mgr. Jana Sovičová** a **Mgr. Renáta O'Tooleová**. Stretnutí sa zúčastnilo 42 žiakov základných a stredných škôl v okrese Svidník a Stropkov.

V súlade s pripravenými témami, ako napr: Alkohol a fajčenie, Vzťahové problémy a konflikty v komunikácii žiakov, ale aj vo vzťahu k rodičom a učiteľom, Skúšanie nových foriem správania a ich posilňovanie v skupine, Rozličné druhy problémov rodiny – konflikty medzi generáciami boli žiaci rozdelení do jednotlivých blokov :

- komunikácia – verbálna a neverbálna
- zvládanie konfliktov a asertivita
- empatia a iné

Všetko bolo realizované formou besied, hier, dramatizácie a rôznych aktivít.

Týmto besedami a inými aktivitami sa snažíme prelomiť slabú informovanosť v oblastiach, ktorým sa venujeme. Našou úlohou nie je nahrádzať úlohu rodiča, učiteľa či doktora. Našou úlohou je **primárna prevencia – akási prvá informácia**. Z najrôznejších prieskumov jednoznačne vyplýva, že úlohu dôveryhodnej osoby zohráva u mladých ľudí práve rovesník. Aj vďaka tejto skutočnosti, ale aj pripravenosti našich Peer aktivistov sú stretnutia žiadané. Nesnažíme sa poučať alebo niečo prikazovať. Efekt prevencie by sa tak znížil. My sa snažíme povedať veci tak, ako sú – bez zbytočného zveličovania alebo uberania

na vážnosti. Stretnutia prispeli nielen k osobnostnému a odbornému rastu, ale aj k zlepšeniu v oblasti medziľudských vzťahov (schopnosť počúvať, komunikovať, tolerovať sa, dodržiavať dohodnuté pravidlá a pod.)

Mgr. Jana Sovičová

Pedagogicko-psychologická poradňa vo Svidníku ukončila DEPISTÁŽ čítacích schopností na ZŠ vo Svidníku

Kvalitné čítanie je dôležitou podmienkou úspešnosti v škole, prostriedkom celoživotného vzdelávania i formou ušľachtilej zábavy. Preto je potrebné deti k čítaniu motivovať, a ak treba, poskytnúť im aj pomoc.

Pedagogicko-psychologická poradňa vo Svidníku v mesiacoch marec – apríl realizovala Depistáž na ZŠ v meste Svidník, Giraltovce a Kračúnovce. Išlo o orientačné – úvodné vyšetrenie čítacích schopností, kde sa sledovala viac-menej kvantitatívna zložka čítania (plynulosť, analýza a syntéza pri čítaní, chybovosť a pod.), súčasťou bolo aj logopedické vyšetrenie.

Cieľom depistáže bolo včasné podchytenie našich prváčikov, ktorí majú problém v čítaní s následnou diagnostikou. Väčšia časť sledovaných žiakov získala čítacie schopnosti na základe bežných pedagogických metód, čo je, samozrejme, zásluha vyučujúcich. Nájdu sa však aj takí žiaci, u ktorých sa zistil menší problém v čítaní. Dlhšie trvajúci neúspech v čítaní môže vyvolať neskôr aj trvalý nezáujem až apatiu k čítaniu, ktorá sa neraz preniesie na celkovú školu alebo zasiahne aj ďalšie oblasti života. Týmto nepriaznivým javom treba, samozrejme, predchádzať, čo je dôvod, prečo deťom pomáhať, aby sa predišlo vývinovej poruche učenia **DYSLEXII**. Čo je to dyslexia?

Dyslexia alebo porucha čítania okrem iného znamená, že dieťa si nevie správne priradiť tvary písmen k zvukovej podobe slova. Vidí písmeno, ale nevie ho „povedať“, nevie si spomenúť, ktoré to je. Často si zamieňa zvukovo i obrazovo podobné písmená (b, d, p, t). Má problémy rozdeľovať slová na slabiky a hlásky alebo určiť prvé a posledné písmeno v slove. Mnohé písmená alebo slabiky často číta opačne. Je tiež veľmi pravdepodobné, že ak má vaše dieťa dyslexiu, má problémy aj s rečou – nevie dobre vysloviť niektoré slová, prípadne hlásky. Môže mať aj problémy s pamäťou, má problém napríklad sa naučiť násobilku.

Deti s dyslexiou majú normálne IQ, niekedy dokonca ešte vyššie ako zdravé deti, ale tým, že sa nevedia naučiť čítať, vyzerajú ako „hlúpe“ alebo „lenivé“. Kým ostatné deti už súvisle čítajú celé texty, im robí problémy vyhláskovať jedno slovo, spájať do slabík a pod. Predhávajú sa v tom, kto si skôr urobí úlohu, dyslektikovi robí problémy napísať ju, lebo má problém vôbec rozlíšiť zadanie. Často robí problémy aj v matematike, lebo nevie „prečítať“ príklad. Nevie sa dobre učiť z kníh, lebo čítanie učebného textu je pre neho také náročné, ako keby ste vy chceli čítať s okuliarmi, ktoré vám rozmazávajú text.

Čítanie je pritom pre dieťa a jeho ďalšie učenie veľmi dôležité - je to najdôležitejší kanál, ktorým sa dostáva k vedomostiam. Ak ho má „zanesený“, nevie sa k vedomostiam dostať a v škole neprospeje. Príčiny, ktoré vyvolávajú dyslexiu, nie sú ešte príliš známe, ide však pravdepodobne o poruchu vo vývoji mozgu. Poruchu čítania nie je možné odstrániť, je však možné jej príznaky zmierniť. Ako na to?

Najlepšie je začať s prevenciou, snažiť sa predchádzať neskorším ťažkostiam v čítaní, napr. už v predškolskom veku. V školskom veku je aktuálna pomoc vtedy, keď sa začnú vyskytovať prvé ťažkosti. Najväčšie ťažkosti sú pri odstraňovaní už zafixovaných nedostatkov.

Tvorivosť ako jeden z atribútov čítania sa musí premietat' i do úloh, ktoré poskytujeme deťom. Najprv treba deti k čítaniu prilákať, vzbudiť ich zvedavosť. Zvedavosť provokuje aktivitu, aktivita umožňuje tvoriť. **Zvedavosť, aktivitu, tvorivosť považujeme za východiská čítania.**

Dúfame, že práve hravé čítanie bude impulzom k využívaniu modernejších foriem práce

s deťmi. Takých foriem, ktoré vychádzajú z úcty k dieťaťu, z úcty k jeho záujmom, tvorivosti, hravosti. Z úcty k detskej osobnosti ako celku so všetkými jej individuálnymi prejavmi. Z úcty k sebe samému, pretože len ten, kto si váži seba, vie skutočne oceniť hodnotu iného, Vášho dieťaťa.

Vyznať sa v deťoch však súvisí s tým, ako sa dospelý vyzná sám v sebe.

A ako dopadol Váš prváčik? Bližšie informácie poskytneme priamo na **Pedagogicko-psychologickej poradni vo Svidníku, Centrálna 102, budova Obvod. úradu –Pavilón C, 1. poschodie alebo na tel. č. 054/ 7522367, tiež na www.svidnik.sk**

Dodávame, že poradenský servis na našej poradni, prípadne cvičenia, sú bezplatné.

PaedDr. Vladislav Artim
riaditeľ PPP Svidník
odb. soc.prac.

Z O P A K U J M E S I ...

NAVŠTÍVTE POČAS DOVOLENKY

1. Jaskyňa Driny - Nachádza sa v Smolenickom kráse v Malých Karpatoch. Dĺžka trasy: 450m, dĺžka prehliadky: 35 min.
2. Harmanecká jaskyňa - Nachádza sa v doline Harmanca v južnej časti Veľkej Fatry. Dĺžka trasy: 1 020m, dĺžka prehliadky: 80 min.
3. Demänovská ľadová jaskyňa - Nachádza sa v Demänovskej doline. Dĺžka trasy: 850m, dĺžka prehliadky: 45 min.
4. Demänovská jaskyňa slobody - Nachádza sa v Demänovskej doline. Dĺžka trasy: A - 1 145m, B – 2 150m.
5. Bystrianska jaskyňa - Nachádza sa v Bystriansko-valašianskom kráse. Dĺžka trasy: 545m, dĺžka prehliadky: 40 min.
6. Važecká jaskyňa - je bezbariérová vhodná aj pre vozíčkarov. Nachádza sa vo Važeckom kráse. Dĺžka trasy: 325m, dĺžka prehliadky: 35 min.
7. Belianska jaskyňa - Nachádza sa vo východnej časti Belianskych Tatier. Dĺžka trasy: 1 275m, dĺžka prehliadky: 70 min.
8. Dobšinská ľadová jaskyňa - Nachádza sa v Slovenskom raji. Dĺžka trasy: 515m, dĺžka prehliadky: 40 min.
9. Ochtinská aragonitová jaskyňa - Nachádza sa v Revúckej vrchovine. Dĺžka trasy: 230m, dĺžka prehliadky: 45 min.
10. Jaskyňa Domica - Nachádza sa v Slovenskom kráse. Dĺžka trasy: A- 780, B – 1 560m,

dĺžka prehliadky: A - 45 min, B – 85 min.

11. Gombasecká jaskyňa - Nachádza sa v Slovenskom krase. Dĺžka trasy: 530m, dĺžka prehliadky: 35 min.

12. Jasovská jaskyňa – Nachádza sa v Slovenskom krase pri obci Jasov. Dĺžka trasy: 720m, dĺžka prehliadky: 45 min.

PRANOSTIKY NA MÁJ

- V máji - vie to mladá cháska – v celom svete kvitne láska.
- Ak na prvého mája prší, bude celý rok pekne.
- Májová kvapka za dukát stojí. Májový dážď padá, zlato padá.
- Keď kvitne strom v liste, ovocie je isté.
- Na Jakuba, Filipa, zelená sa každá lipa.
- Svätý Florián, úrodu nám chráň.
- Chladný máj – pre ovocie raj. Keď sa v máji blýska, to si sedliak výska!
- Pankrác, Servác, Bonifác – zamrznutí svätí, Žofia ich potvrdí a Urban uzavrie.
- Keď prejde zamrznutých svätých kuchárka Žofia, sadieva sa paprika.
- Studený máj, v stodole raj
- Trojo ľadovo buľi svate,al'e často su najvecej prekľate.
- Ak ani raz sa v máji zem nenapije, smutne bude spievať hospodár pašie.
- Keď je na Urbana pekne, bude hojnosť dobrého vína.
- Roj, ktorý sa v máji rojí, za plný voz sena stojí.

Prebraté z knihy Zvyky a tradície na Slovensku
od autorov Martina Bosáka a Rudolfa Bosáka.

Pripravujeme v mesiaci

- . – 9. mája 2008 - casting speváckej súťaže pre deti od 7 – 12 rokov
Children s Eurostar
- 8. mája 2008 - diplomovaný koncert Mgr. M. Urbanovej
Predstavia sa Vám – Detský spevácky zbor ZUŠ, Ženský
spevácky zbor BB, študenti AU BB a žiaci Konzervatória
Banskej Bystrici
- 8. mája 2008 - šachový turnaj v priestoroch Domu kultúry
- 14. mája 2008- Jarný koncert žiakov ŽŠŠ pri UMB
- 18. mája 2008 – kulturistika
- 29. mája – 1. júna 2008 – Medzinárodný festival kultúry a športu pre
zdravotne postihnuté deti a mládež V 4 a Ukrajiny
- 8. júna 2008 – 17. ročník Topľanských slávností

Z P O Z

Do radov obyvateľov nášho mesta sme privítali :

Juraja Rafaela Harčaríka
Dominiku Žigovú

V mesiaci máji svoje životné jubileá oslávia:

Dušan Mital'	50	Štefan Fedák	55
Mária Fečová	50	Pavol Zajac	60
Božena Matiová	50	Marián Haspra	60
Anna Hlavinková	50		
Emília Kočíšová	50	Alžbeta Ondusková	65
Eva Dreveňáková	50	Anna Štefaníková	65
Mária Sabolová	55	Anna Daňková	70
František Džalai	55	Mária Kruľová	70
Anna Pavlišinová	55	Alžbeta Bakaľarová	75
Jozef Goliaš	55	Helena Handzušová	80
Mikuláš Kočíš	55	Ján Mašlej	85
Marta Horváthová	55		

Manželstvo uzavreli:

Peter Šesták	-	Jana Dzurišová
Stuľany		Giraltovce
Lukáš Hvišč	-	Veronika Smolková
Giraltovce		Giraltovce
Milan Hatala	-	Mária Matysová
Giraltovce		Kuková

Š P O R T

Po prvej domácej prehre Slovana s Popradom

A UŽ JE TO TU !!!

V aprílovom vydaní Spravodajcu sme chválili doterajšie účinkovanie futbalistov MFK Slovan, ale zároveň sme upozornili na záludnosti a zákernosti jarných súbojov III. ligy. Teraz už môžeme konštatovať naplnenie týchto prognóz. V .lige sa začal neľútostný boj o záchranu, ale aj o postup. Giraltovčania sa o tom mohli presvedčiť v Barci aj v Turni. Kým z Barce odišli so štvorgólovým prídelom ,pričom sa nevedeli vysporiadať s agresívnou hrou

domácich. Títo po nelichotivej sérii bez víťazstva neboli lepším mužstvom, ale doma už nechceli stratiť ďalšie body. V ďalšom zápase sa predstavili Giraltovčania v Turni, kde opäť narazili na zachraňujúceho sa súpera. Bol to náročný súboj, ktorý hráči Slovana zvládli a s kondične slabším súperom zaslúžene remizovali. Na vlastnej koži však pocítili, ako bolia zápasy so slabšími, ale zachraňujúcimi sa mužstvami. V poslednú aprílovú nedeľu pricestoval do Giraltoviec líder súťaže Poprad. Mal to byť vlastne test pre mladé giraltovské mužstvo. Nepochopiteľná bola preto nedôvera fanúšikov a prezentované boli rôzne scenáre. Áno, neprajníci sa tešia a nadávajú. Lenže triezvo uvažujúci priaznivci giraltovského mužstva hovoria niečo iné. Poprad sa predstavil s veľmi skúseným mužstvom. Jeho niektorí hráči majú prvotligové ostrohy a celé mužstvo má v nohách množstvo ťažkých zápasov. Na druhej strane mladí Giraltovčania len zbierajú skúsenosti, ktoré im v tomto dueli zjavne chýbali. Ved' Fečanin, Keresteš, Vojta, Digoň, Žarnay, Peržel' ale aj P. Partila, Uhrín, Blaško majú futbalovú budúcnosť pred sebou. Jedine J. Mitaľ a Štefánik už také zápasy odohrali. Motivácia našim nechýbala, len to nevedeli prezentovať na hracej ploche a kameňovať ich by bolo veľmi zlé a nezaslúžené. Ved' aj keď Poprad veľmi Štefánika neohrozil, hral v poli dynamický, priamočiary futbal podložený skúsenosťami a vierou vo svoje sily. A s takým súperom sa Slovan na domácom ihrisku nestretol a aj preto si zaknihoval prvú prehru doma. Za hrubé chyby sa proti silnému súperovi platí krutá daň. Mužstvá, ktoré doteraz v Giraltovciach hrali (V. Tatry, Svidník, Sobrance) sa nemôžu s Popradom vôbec porovnávať. Giraltovčania budú môcť v ďalšom priebehu ukázať, že doterajšie umiestnenie si vedia uhájiť.

MVDr. Miroslav Deutsch

NAPRIEČ SLOVENSKOM

CEZ NÍZKE TATRY

Každý prvý júlový týždeň v roku organizuje KST Špania Dolina prechod cez Nízke Tatry. Organizuje ho na počesť hrdinov SNP. Je to šesťdňový prechod horskými masívmi Nízkyh Tatier.

Keď som vystúpil na autob. stanici v Poprade, stretol som početnú skupinu turistov z Čiech a Moravy. Na otázku, kam idú, odpovedali, že na prechod Nízkyh Tatier. Prechod začal v nedeľu prezentáciou v Telgárte v rovnomennom hoteli. Zišlo sa tu cez sto turistov rôznych vekových kategórií. Výhodou tohto podujatia je, že každý pred dennou túrou si môže svoje veci, čiže batoh, naložiť na auto, ktoré mu ho dovezie do cieľa dennej túry. Je to veľká pomoc. Prakticky kráčaš odbremený len s nutnou výbavou. Prechod začína prudkým stúpaním po červenej značke, ktorá vedie po chodníku, po ktorom tečie voda z vyvieraj. prameňa Zubrovica. Prechádzame popod el. vedenia a transform. stanice na Kráľovu skalu vo výške 1690m. Odtiaľ je pekný výhľad na okolie Šumiackej doliny. Potom schádzame do Predného sedla, kde bude stanový tábor. Každý začína stavať stan pre nočný oddych. Večer po celom tábore rozvonievajú rôzne vône jedla. Najmladší člen prechodu Milanko sa zabáva s vretenicou, z čoho nám prechádza mráz po chrbte. Pomaly utícha vrava a tábor sa ukladá k oddychu.

Ráno nás víta slniečko a my šliapeme na Kráľovu Hoľu- 1948m. Je slnečno, ale fúka vietor. Na Holi máme oddych, fotografujeme sa. Kocháme sa výhľadom do diaľav. Nasledovné zastávky budú predĺžený chrbát Kr. hole, Orlová, Bartková, kde je umiestnený smerovník na všetky strany, ktorý dala postaviť rodina Bartková. Po hodine chôdze križujeme značku v Ždiarskom sedle, pri útulni Andrejcová oddychujeme. Vých. časť Nízkyh Tatier patrí

chlad. klimatickej oblasti s priemernou teplotou v júli 16 stup. Prevažnú časť pohoria pokrývajú lesy, v ktorých najväčšie plochy zaberá smrek do výšky 1600m. V nižších polohách je rozšírený aj buk. Dá sa vidieť aj javor horský.

Väčšinou vo výške 1600m aj viac je to kosodrevina. Z Andrejovky po hodine cesty prichádzame na Veľkú Vápenicu. Je odtiaľ dobrý výhľad na Vys. Tatry, Záp. Tatry, Malú Fatru a Slov. rudohorie.

Z Vápenice začína nepriaznivé prudké klesanie do sedla Priehyba, kde bude koniec túry. V týchto miestach je najviac postihnutá príroda po kalamite, veľa spadnutých stromov, neupravené cesty. Opäť stavenie stanov, niečo na večeru, káva, čaj, pivo, trochu debaty a noc je tu.

Na druhý deň stúpanie na Kolesárovú. Predierame sa popod spadnuté stromy, zarastené chodníky. Začína pršať, keď prídeme na útulňu Ramža. Stretávame tu poľských turistov, mladých ľudí, ktorí sa tu chystajú nocovať, máme s nimi družnú debatu, poprajeme si všetko dobré a cez Bacušké sedlo a Čertovu svadbu po už upravenej ceste vchádzame do rekreačnej oblasti Čertovica. Doteraz som sa spával na korbe vozidla, ktorá bola na tento účel pripravená, teraz je deň voľna, auto odišlo na Oravu, tak som si musel zaopatriť nocľah v tunajšej chate. Prijemné prostredie, teplo, strava a posteľ, po tom som už túžil. Na druhý deň bol deň oddychu, tak si mohol každý vybrať, ako strávi voľný čas. Skupinka turistov sa vybrala na chatu M:R: Štefanika. Šiel som s ňou. Za tri hodiny sme boli už na Štefáničke, chata M.R. Štefánika. Na izbe sme boli desiat, viedli sme družnú debatu, popíjali čaj a radili sa o túre v nasledujúci deň.

Ráno nás čakalo neprijemne počasie, vietor aj s občasným dažďom. V chate sme si dali raňajky, nabrali vodu na cestu a vyrazili na najvyšší vrch Níz. Tatier Ďumbier a cez Dem. Sedlo na Chopok. Tu sa osušíme, doplníme energiu a pokračujeme cez Dereše na Chabenec. Cesta trvala štyri a pol hod. Pri pomníku sme urobili foto. A zišli dole do chaty pod Chabenec. Chata, ktorá prijme tridsať turistov, v tento nevlúdny čas prijala raz toľko. Druhá časť turistov zišla do osady Magurka, kde si postavili stan. základňu. Na chate bola nachystaná kapustová polievka, v krbe horel oheň, takže sme sa aj osušili. Až v takejto situácii si človek uvedomuje, v akých podmienkach bolo SNP. Ráno sa trochu vyčasuje, ideme do sedla Ďurková vo výške 1750m. Vietor silnie, je chladno. Päť hodín trvala cesta na Veľkú Chochuľu do výšky 1759m. Veľa toho nevidíme a sme radi, že počasie dovoľuje vôbec šliapať. V Hriadelskom sedle križujeme modrú značku, ktorá vedie do kúpeľov Korytnica. Je to náročná trasa, ideme raz hore a raz dole. Šplháme na Kozí chrbát- 1330m. Keď prídeme na Donovaly, po náročnej túre mokrí, premrznutí a unavení, sme radi, že to máme za sebou.

Treba podotknúť, že človek počas túr musí dopĺňať tekutiny, aj keď sa mu nechce piť a doplniť energiu jedlom. Preobliecť sa. Tu moja púť po červenej končí. Účastníci prechodu majú ešte poslednú túru do Španej doliny. Ja vchádzam do Ružomberka a odtiaľ do Prešova. Domov prichádzam o 24. hod. v noci.

/ Pokračovanie v budúcom čísle Donovaly – Tr. Teplice./

Pavol Bakal'ar KST

